

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

SÕDUR

10. 03.

10

1934.

XVI AASTAKÄIK

Sisustik:

Ho.: Vaim. — *L'esprit.*

Kol.-ltm. H. Grabbi: Sõda ja lahing tänapäeval ning tulevikus. — *La guerre et la bataille d'aujourd'hui et à l'avenir.*

V. L. Evert: Poola-Saksa kokkulepe. — *L'accord pologne-allemand.*

H. J.: Veel märkmeid koostööst suurtükiväe ja lendurvaatleja vahel. — *Encore quelques notions sur la coopération de l'artillerie avec l'observateur d'aviation.*

—m.: Väljasuurtükiväe motoriseerimisest Am-Ühendriikides. — *Motorisation de l'artillerie de campagne en USA.*

Meie 24. veebruar välismaal. — *Notre 24. février à l'étranger.*

R. Stokeby: Baltimere blokaad a. a. 1854—1855. — *Blocus de la mer baltique en 1854—1855.*

J. M.: Vahekohtu tegevus lahingupildi kujundamisel ja tulemõju arvestamisel. — *L'activité de l'arbitrage en représentant la bataille et en calculant l'influence du feu.*

SÕJATEHNIKA ALALT:

O. K.: Mitmesugused relvade märgid ja nende tähendused. — *Différentes signes des armes et leur signification.*

Kaitseväge elu. — *Vie militaire.*

Ametlik osa: — *Partie officielle*

Tagavaraväge ohvitseride elust. — *De la vie des officiers de réserve.*

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **V. KÜLAOTS**
Kõnetr. Kaitseväge nr. 40

Tegev toimetaja kolonelleitnant **A. LAATS**
Kõnetr. Kaitseväge nr. 163
Kodune kõnetr. Kv. nr. 372

Väljaandja: „**SÕDUR**” Tallinn, Toomkooli nr. 7
Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli nr. 7
Kõnetr. Kaitseväge nr. 163
Talitus avat. k. 0800—1500
Toim. kõnet. k. 0800—1500

„SÕDURI” TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 4 kr.

Veerandaastas 2 kr. 20 s.

Üksiknumber 20 s.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Nr. 10

XVI aastakäik

10.03.34.

Vaim.

Rahvaste endamääramise põhimõte, mis pärast Maailmasõda tõusis suurde ausse, näib nüüd hakkavat ikka enam kaotama oma väärtusest. Kaunis sageli kuulub mõningais suurriikides arvamusi, et suurte rahvaste omavahelisi nõudeid ja nende isu tuleks rahuldada väikeriikide kulul. Nende arust väikerahvad nagu ei olekski enam iseseisvad, omaette isikud, kel on õigus elada oma elu enda tahtmise järgi. Väikerahvastele vaadatakse säärasel korral ainult nagu vahendile, mille varal suurrahvad võivad tasuda üksteisele oma võlgasid ja mida võidakse müüa ning vahetada, isegi mitmeks osaks lõhki käristada, ilma et sellisel müüjal või vahetajal oleks vähematki muud alust oma teole, kui tugevama vägivald nõrgema üle. Pärast Maailmasõda kuulutati maailma rahvaste saatuse määrajate poolt suuril sõnul, et ei tohi enam iialgi korduda sellised nähted, nagu vahest omal ajal oli Poola riigi hävitamine tema jagamise teel tugevamate naabrite vahel, sest ükski rahvas ei pea olema mingiks kaubaobjektiks, vaid igal rahval peab olema õigus endal vabalt määrata, kuidas ta tahab oma elu korraldada. Nüüd näivad need suured ja ilusad sõnad olevat sageli unustatud ja aetakse juba hoopis teist juttu.

Mitte harva kuulub viimasel ajal ühes või teises kohas Balti riikide jagamise mõtteid ja kavatsusi. Muidugi võidakse öelda, et need on vaid üksikute inimeste või ringkondade arvamused, millel ei ole midagi ühist valitsuste vaadetega. Kuid tuleb pida silmas tõsiasi, et isevalitsuslikumaski riigis jääb peamäärajaks kaunis sageli just seltskonna arvamine ja meeoleolu. Nõnda on teada, et Aleksander II seisis kindlasti viimase Vene-Türgi sõja algamise vastu, aga seltskonna meeoleolu sundis teda selleks.

Ka Nikolai II ei oleks astunud Maailmasõtta, aga ta pidi tugevamaile jõududele järgi andma, kuigi oli monarh.

Kui väikerahvad, kes elavad iseseisvat poliitilist elu, ei taha langeda vaid kaubaobjekti seisukorda suurte käes, siis peavad nad seda selgesti avaldama. Kuid mitte sõnadega — sest need ei maksa rahvusvahelises elus midagi, vaid tegudega. Teod panevad neid veidi mõtlema, kel tuleb himu rikkuda rahvaste endamääramise põhimõtet ja vaba rahvast orjastada. Kindel alatine valmisolek endakaitseks on kõige võimsam tegur rahva vabaduse säilitamise huvides.

Valmisolek endakaitseks on peamiselt relvast ja inimesest. Mõlemal on siin suur tähendus, kuid siiski võiks öelda, et tubli mees on ka kehva relvaga enam väärt kui hea relv viletsa mehega.

Eriti väikesel ja vaesel rahval ei ole võimalik muretseda endale külluses tagavaraks nüüdisaja, sageli väga keerukaid ja kalleid relvi. Kuid sellest ei tule veel sugugi järeldada, et väike ja vaene rahvas ei suuda seada end vajaliselt valmis oma vabaduse kaitseks — sellisel määral, et see valmisolek mõjub sama tõhusalt ahnete naabrite kallale tungi tagasihoiuks, nagu rikaste ja suurte rahvaste eeskujulik relvastus. Säärase võimsa valmisoleku moodustab rahva vaim.

Nagu üksikute inimeste juures, nii võib ka rahvaste juures vaim saata korda tõelisi imesid. Kui meie rahva hulgast igauks oleks jõuline ütleva täie veendumusega ja kindlusega muinasaja kangelasnaise eeskujul: „olen suurem kui et saatus suudaks mind kahjustada“, kuigi saatus oli riisunud temalt juba kõik, mil on inimesele suurim väärtus, siis ei tarvitseks meie karta mingisuguseid omakasulisi kavatsusi,

mis võiksid olla meie vabaduse ja iseseisvuse vastu sihitud. Sest meie ei annaks siis iial alla.

„Bula Matari“ — Kaljumurdja — andsid neegrid nimeks Stanley. Ja täie õigusega, sest seda meest ei heidutanud mingid raskused, ehk need küll olid kohutavalt suured Aafrika ürgmetsades.

Kui Kongo avastusretkel kannatused muutusid juba kaunis suureks, astus ühel päeval kuulus araabia orjakaupmees Tippe Tip, kes võttis oma meestega Stanley ekspeditsioonist osa, juhi juurde ja ütles: „Ma ei ole iial olnud selles metsas ja mul ei olnud aimugi, et maailmas leidub selline paik. Juba see õhk tapab mu inimesed. Ta tapab ka teie omad, kui nad lähevad edasi. Nad hakkavad päevast päeva enam nuri-sema. See maa ei ole reisimiseks, ta on vaid viletsate paganate, ahvide ja metsloomade tarvis loodud. Ma ei saa minna edasi.“

Kuid Stanley läks edasi, hoolimata peaaegu läbistamatust troopikametsast, Kongo jõe hädaohlikest koskedest ja inimsööjate sagedasist rünnakuist, ning viis oma ülesande lõpule. Kui tema inimesed, kohaliku kliima ja oludega harjunud neegrid ja araablased, kaotasid julguse ja tahtsid tagasi pöörduda, siis ütles Stanley alati kindlasti „ei!“ „Mitte milgi tingimisel tagasi, vaid edasi, kuni on täidetud ülesanne ja avastatud Kongo vool täies ulatuses.“ Ja seepärast tunti teda hiljem kogu Aafrikas Kaljumurdjana. Vaim oli siin nii tugev, et ta ei annud alla suurimailegi raskusile. Selline vaim aga võib teha imesid. — „Meid oli umbes kakssada inimest, valvureid aga õige vähe, nii et oleks olnud võimalik neid rünnata ja nad kahjutuks teha ning põgeneda. Aga olime nagu halvatud ja ei suutnud kätt ega jalga liigutada.“

Nii kõneleb mees, kes kogemata ja viimasel hetkel pääses, kui enamlased Tartu tapakeldris surmasid inimesi. Ja Lõuna-Venemaal tapsid enamlased sel viisil korraga tuhanded ohvitserid, ilma et peaaegu keegi neist oleks teinud põgenemise katsetki, hoopis kõnelemata vastuhakkamisest. Vaim oli siin nii nõrk, et jäädi tarretusse, nagu boamao ammuli lõugade ees. Säärane rammetus peidab endas väikerahvaile surmahädaohtu.

On kahte laadi vaimujõudu — passiivne ja aktiivne. Indu omab sageli hiigelpalju passiivset vaimujõudu. Pöördud endasse, võib ta usulisil tõukejõududel näiteks püsida kuude ja aastate viisi teatud poosis,

ilmutades seeläbi haruldast tahtejõudu ja endavalitsemist. Meil ei ole säärase vaimujõuga midagi peale hakata, vaid vajame, nagu põhjamaalased üldse, tugevat aktiivset vaimujõudu, mis ei tarretu iialgi, vaid on iga hetk täiesti lõõgivalmis.

Sellise, alati lõõgivalmisoleku saavutamiseks tuleb õppida ja harjutada taltsutama oma loomalist endaalalhoitungi. Mitte, et see tung peaks kaduma, aga ta ei tohiks olla inimese üle valitseja. Väikerahva liiget tuleb süstemaatiliselt kasvatada surmapõlgtusele. Ka indu ei karda surma, aga kuna tema võtab hoobi rahulikult vastu, peame meie tegema kõik, mis suudame, selle hoobi tõrjumiseks, külmavereliselt ja rahuliselt, püüdes ikkagi eeskätt jagada vastuhoopi, hoolimata, et võime hävineda ülivõimu läbi.

Kindel on, et kui Tartu tapakeldri inimesist oleks vaid osagi olnud varustatud küllalt aktiivse vaimuga ja mitte kõik saanud nagu halvatud, oleks pääsenud sealt palju rohkem eluga kui nüüd, kuigi osa vangidest oleks hävinenud valvurite ründamisel.

Õeldakse, sõjas võidab see, kel on tugevamad närvid. See väide on teatud mõttes õige — kui teda ei võeta puhtmeditsiiniliselt. Õigem oleks öelda, võidab see, kellel on tugevam vaim. Võime näha inimesi, kelle närvid on kaunis kehvad, aga kes osutavad siiski suurt aktiivsust ja mis peaasi, ka suurt vastupidavust ning julgust kurjemaiski olukorras.

Meie noorsoo kasvatamises on tähtsaim küsimus leida õige tee kindla, aktiivse, lõõgivalmis vaimu arendamiseks noortes inimesis. Igast ühest tervest noorest peaks saama mees, kes ei tardu hädaohu hetkel postiks, kes ei võta temale suunatud hoopialistudes vastu, vaid pareerib selle viibimata ja jõuliselt. Selline mees ei tunne olevat end üheski olukorras kadunud, ja seepärast võitleb ta halvemaski seisukorras kainelt ning rahulikult, mis annab alati palju paremaid tulemusi kui närvitsemine ja perutamine. Ja ta võitleb isegi siis sama innu ja rahuga edasi, kui tal ei ole enam vähematki lootust võiduks, nagu tegi Gooti kuningas Teja. Kuid kes võib öelda, et isegi säärasel võitlusel ei ole rahva kohta mingit väärtust! Kui jaapani ohvitser ei tohi langeda vangiks, isegi kui ta on saanud lahinguväljal raskesti haavata, siis tuleb siin ilmsiks suur vaimlise jõu avaldus, mis paneb igahüte mõtlema, kel tuleks himu rünnata seda rahvast.

Noorsoo julge ja kindla vaimu kasvatamine peab sündima osalt puhtfüüsilisel teel, sest kui inimene on füüsiliselt hell ja arg, siis on ta sageli ka vaimliselt loid ja saamatu, kuigi mitte alati. Üldiseit peitub omajagu tõtt vanade roomlaste ütluses, et terves kehas on terve vaim. Sellelt seisukohalt on küll soovitatav, et sport saaks rahva üldasjaks, peamiselt nende keskel, kes ei tee kehalist tööd. Kuid ka teistes kasvatab ta, kui teda õieti käsitletakse, kehalist väledust ja pareerimiseks valmisolekut, mis arendab omajagu ka vaimlist väledust ja pareerimiseks valmisolekut.

Mõnede teiste maade asjatundjad soovivad sellelt seisukohalt panna iseäranis suurt rõhku poksile, kuigi ta on muidu veidi toores sport.

Ometi on vaevalt uskuda, et sport saaks meil lähemal aastail täiesti üldiseks asjaks, millest võtab iga noor linnas kui ka maal hoolega osa, kuigi ta näib viimasel ajal olevat tunginud juba kaunis laialdaselt isegi maa noorte keskele. Seepärast peaks vaimlise jõu arendamisele pandama peaarõhk ikkagi koolis.

Mis vaimline treening suudab saata korda, näitab väga kujukalt Roosevelt — vanema — jutustus enda elust. Lühikese nägemise tõttu oli ta pidanud hakkama kandma prille, need aga teinud ta füüsiliselt kuidagi liiga ettevaatlikuks ja tagasihoidlikuks, peaaegu koguni araks, mis ei jätnud avaldamata teatud ebasoodsat mõju ka ta vaimule. Siis aga võtnud ta end käsile ja hoolsa vaimlise treeningu tagajärjel kadunud tähendatud tülikad ja ebameeldivad jooned täielikult.

Igatahes on kindel, et kui Roosevelt hiljem oma kuulsate „rough riders'idega“ Ameerika-Hispaania sõjast osa võttis, siis oli tema oma julgete meeste hulgas esimesi julguses ja aktiivsuses, mis põhjustas osalt pärast ta presidendiks saamise.

Inimese iseloomu omadused, millel on eriline väärtus riigikaitse seisukohalt — julgus, aktiivsus, vastupidavus — olenevad tähtsal määral küll rassist, millesse inimene kuulub. Aga kui neid omadusi vajaliselt ei treenerita ja nad jäetakse unarusse, võib kerõesti võtta maad loidus ja nõrgenemine, mille tagajärjel on varemgi mõni enne vahva ja teovõimas rahvas langenud vaimliselt roidumusse ja jõuetusse. Asi on sageli lõppenud sellise rahva orjastumisega vaimliselt tugevama, energilisema ja aktiivsema rahva poolt. Kodu ja kool, kõigepealt küll kool, vähemalt niikaua, kui

meie kodu ei ole veel üldiselt küllalt iseteadev — ta satub ahastusse, kui noor peab näitama julgust — on need paigad, mis eeskätt peavad kasvatama selle uue põlve, milline tahab iga linnas tingimisel säilitada Eesti iseseisvust.

Kooliõpetaja on see inimene, kes võib teha noortega imet, võib kasvatada neist tugeva tahtejõuga, julged ja kohuseustavad inimesed, kuid samuti ka saamatud, häaldajad ja kõhklejad pelgurid. Muidugi ei mõju kasvatus kõigile ühteviisi, vaid palju oleneb ka inimese enda iseloomust. Kuid siiski ei jää hea ning tugeva vaimuga õpetaja kasvatus ilma parandava mõjuta nõrgemaile iseloomudele, kuna halb õpetaja võib rikkuda parimategi eeldustega noored.

Täie õigusega kirjutab F. Karlson Tartu gümnaasiumi vanakeelte õpetajast Korneljuki, kes kahjuks varakult suri: „Kreeka keele suured tehnilised raskused ületati lõbuga, kuigi väga tõsisel töös, mis tema juures muutus meie, abiturientide keskel päris aukohuseks... Ja Homerose eeposed tema usulis-filosoofilise taustaga, ületamatu inimlikkusega, saatuse austamine ja inimese aktiivse töö ning võitluse sünteetisiga koos igavese esteetilise iluga nakatas Korneljuki seletusis ja ettekandeis ka idealistlikke noormehi oma sugestiivse jõu ja tulega.“

Kahjuks ei ole kaugeltki kõik kooliõpetajad Korneljuki sarnased, vaid mitte harva leidub nende hulgas jõuetuid, nõrbunuid ja virisejaid hingesid, kes loomulikult mõjuvad noore inimese vastuvõtlikule hingele masendavalt ja roidustavalt.

Nii mõnigi poiss ajas end mitte üksi kehaliselt, vaid ka vaimliselt sirgu, kui Hugo Treffner nähes, et poiss on lommis, põrutas: „Olgu sa mis tahes, aga peapüsti!“ Ja sellised manitsused, kui nad olid korduvad, mõjusid kahtlemata julgustavalt, sest poiss hakkas tahtmatult mõtlema: „Olen siis mina kõige viletsam ja nõrgem? Tõepoolest: pea püsti!“

Aga kui Tshitshikovist sai kelm, siis ei olnud selles mitte vähesel määral süüdi ta õpetaja. —

Kui kuski valitakse karjakasvatuse instruktorigi, siis ei jatku harilikult tema paberist ja tunnistusist, vaid pannakse suurt rõhku ka tema iseloomu omadusile ja võimetele. Inimese kasvataja valimisel seatakse harilikult esikohale paberid. Tulemused ei jäta mingit kahtlust.

Ei ole nüüdisajal võimalik pöörduda tagasi täiesti spartaanliku kasvatuse

juurde. Aga palju neist põhimõtteist peaksid väikerahvad, kes ei taha sattuda mangukanniks suurte käes, küll võtma omaks. Esimene nõue on: ära hellita enast!

Ka passiivseimatki ja pelglikuimatki iseloomu tuleb ergutada ja treenerida lõigivalmisolekule, püüdes sumbutada tema liiga teravalt esilekerkivat endasäilitamise tungi, isikliku uhkuse ja rahvusliku uhkuse ning kohusetunde teritamise varal.

Iga Hispaania hidalgo pidi olema vah-

va ja kartmatu, sest ta oli kuulsate gootide järeltulija, kuigi gooti rahvas oli juba ammu hukkunud.

Ka meil on küllalt alust rahvuslikuks uhkuseks ja võime julgesti öelda: „Olen eestlane,“ sest meie rahvas ei ole kunagi näidanud üles argust. Ei ole õige liiga palju toonitada meie väikerahva tähtsusetust suurte peres. Kui igaüks meist on täismees, siis võime, hoolimata oma väikusest, astuda vajaduse korral alati julgesti suurte keskel välja ja meid arvestata kse.

Ho.

Sõda ja lahing tänapäeval ning tulevikus.*)

Kolonelleitnant H. Grabbi.

I.

Sõjategevuse iseloomu põhijooni tulevikus.

1. Sõjategevuse iseloomu ennustamise püüdeid.

Kõigis oma eluavaldustes inimesed püüavad kindlaks määrata teatud sihtjooni tuleviku jaoks. Nende sihtjoonte rajamisel püütakse, tuginedes minevikule ja oleviku nähetele, võimalikult lähemale tulla tuleviku võimalustele, võimalikult reaalsemalt endale ette kujutada neid tingimusi, seda olukorda, milles võiksid areneda tuleviku sündmused. Nii ka selle ühiskondliku elu nähte alal, millisenä rahvaste ja riikide ajaloos esineb sõda.

Sõjapidamiseks vajalikkude võitlusvahendite areng teostub kaasajal kiires tempos ja ühenduses sellega muutuvad sõja- ja lahingupidamise viisid ja vormid. Iga riigi sõjaväes võime tähele panna väga arusaadavat ja kõigiti põhjendatud soovi rajada kogu rahuaegne ettevalmistus ja väljaõpe nendele põhialustele, mis ka kõige õigemateks ja otstarbekohasemateks osutuksid sõjas. Sellest tingituna soov, püüde ette näha ja aimata neid tingimusi, milledes areneda võiks sõda ja lahing tulevikus.

Sel alal käib kõikjal pinev töö. Kuid selles töös võivad esile tulla hädaohtlikud kõrvalekaldumised, sest ennustajaks, prohvetiks olla pole kerge. Ühelt poolt liigne kinnipidamine tänapäevast, liigne tuginemine ainult sellele, mida meie võiksimme nimetada tänapäeva tingimusteks, reaalsuseks, võib viia paigalpäsimisele, tardumisele ja ühes sellega ka mahajäämisele tuleviku tööoludest. See on konservatiivne vool ennustustes. Teisalt esineb vastupidine nähe ja äärmus, mis väljub kõige olemasoleva

etamisest ja kaldub tulevikusõja iseloomu ennustamisel fantaasia valdkonda.

Meie võime selle küsimuse käsitamise alal leida õige palju fantastilisi kirjutusi, mis küll mitte igakord pole tingitud soovõrra õige ettekujutuse puudumisest, kui sellest eesmärgist, milleks nad on avaldatud.

Jälgides sõdade ajalugu ja nende arenemise käiku, võime siiski tulla tähele ühte huvitavat nähet: ükski sõda pole oma iseloomult, vähemalt alguses, olnud selline, mis vastaspoolele oleks olnud täieliku üllatusena, mis teda juba algusest peale oleks asetanud vastupanuks täiesti abitusse seisukorda. Ükski sõdiv pool pole ootamatult teisele esinenud ei kuulipildujate, ei raskete kahurite, ei lennuväe ainuomanikuna lahinguväljal.

Selleks on kaasaraäkkivad väga paljud ja täiesti arusaadavad asjaolud. Iga algav sõda on üldiselt oma iseloomult puhkenud tingimustes, millel väga palju sarnanevaid jooni eelmise sõja või eelmiste sõdade lõpu ajajärguga. Küll erinevad aga need tõekspidamised, mis on ühel või teisel riigil teatud võitlusvahendite soetamise ja arendamise alal, erinevad nende tegevusse rakendamise ja kasutamise põhimõtted, erinevad sõjaliste jõudude hankimise ja ettevalmistamise viisid, olenevalt igale riigile omastest eesmärkidest ja võimalustest. Ja sellepärast toimiksime ka õieti, kui tulevikusõja iseloomu ettekujutamisel lähtume möödunud sõja nähetest.

2. Kas massilised, või väikesed ja tehniliselt hästi varustatud sõjaväed?

Selle küsimuse juurdlemisel on kaasajal esile kerkinud erinevaid arvamusi, kumbki põhimõte leiab veendunud poolehoidjaid. Arvatakse, et tulevikus ei saa enam olla selliseid massilisi armeesid, nagu see oli Maailmasõjas, või vähemalt, nende järele puudub vajadus. Küsimuse peavald lahendama väikesed, kuid tehniliselt igakülgelt ja täiuslikult relvastatud sõjaväed, mis suutelised teotsema väga kiirelt.

Selline vaade tundub aga ühekülgseks. Võtame aluseks, nagu tähendasime, möödunud sõdade kogemused. Sõda kaasajal ei ole kahe

*) Kokkuvõte kol.-ltn. Grabbi loengust Tartu ülikoolis. Kirjutuse esimeses osas esinevad mõtted on küll juba veidi teissugusel kujul ilmunud „Sõduris“ (kolonelleitnant H. Freiberg, „Sõjategevuse iseloom tulevikusõjas“. „Sõdur“ nr. 4 27. 01. 1934), kuid käesolevas töös esinevad mõtted on üldsusele huvitavad, seepärast avaldatakse töö tervikuna. Toim.

vastaspoolele ainult relvastatud jõudude kokkupõrge, vaid sellest võtab osa rahvas tervikus, kõigi oma materjalsete ja moraalsete jõududega. Rahvas tervikus on huvitatud igast lahingust, teda seovad lahingutegevusega rida nägematuid niite, mille kaudu lahinguväljale kandub ka tema osavõtt sõjast. Rahvas on enam kui kunagi varemalt huvitatud sõja lõputulemusest, enam tundelik isamaa saatuse ja riikliku iseseisvuse vastu. Sõda on kaasajal demokraatiseerunud.

Meie kõneleme ka sõja industrialiseerimisest. Selle all meie ei mõtle mitte ainult seda jõupingutust, mida riigid teevad rahuaajal tehnika saavutistega küllastunud sõjaväele moodsate võitlusvahendite soetamisel, vaid eeskätt seda jõupingutust, mida riigi tööstusel tuleb teha sõjaajal. Nimelt nõuab rindel võitleva sõjaväe lahingujõulisena hoidmine (relvad, laskemoon, varustus) riigilt kõigi oma ressursside tegevusse rakendamist. See on paratamatu nähe. Kui meie vanasti tundisime vaid sõjaväe mobilisatsiooni, siis kaasajal meie kõneleme tööstuse, rahanduse, majanduse ja isegi rahva moraalsest mobilisatsioonist, mõeldes viimase all kõiki abinõusid rahva võitlustahte tõstmiseks ja alalhoidmiseks.

Kaasaegse sõjategevuse ulatus, eeskätt lennುವäe mõjutusel, kandub rindel t kaugele tagalasse. Kaob mõiste rinne ja seljatagune. Meie kohta, arvesse võttes riigi territooriumi ulatust, on see igatahes täiel määral maksev. Pole ühtegi punkti kodumaa pinnal, kuhu ei ulatuks kaasaegse lennುವäe tegevus. Sõjakolelused ähvardavad samuti rahulikku kodanikku, kui võitlejat rindel. Kogu rahvas peab sõda, sõjavägi peab lahinguid.

Kui see kõik nii on, kas on siis põhjust eeldada, et ükski riik sõjakorral, kui kaalul on tema elulised huvid, ei kasuta ära oma sõjaliste jõudude maksimumi, oma täielist potentsi rindel, kus püütakse leida otsustavust. Kahtlen, et see teisisi võiks olla.

Pealegi puht sõjaliselt näib olevat nii, et vastase vaba manööveri pidurdamiseks tuleb moodustada võimalikult lai ja pidev rinne, millel puuduvad tühemed, lüngad, millede kaudu vastane võiks arendada oma tegevust. Seda püüavad teostada kahtlemata mõlemad pooled ja selle saavutamiseks tuleb paisata rindele ikka suuremaid ja suuremaid jõude.

Kaasaja viimistletud tehniliste võitlusvahendite tegevusse rakendamine suurendab kahtlemata ka elavjõu — eeskätt jalaväe — arulist kaotust, mida paratamata tuleb täiendada. Üks õnnestunud operatsioon aga ei otsusta kaasajal veel sõja saatust.

Seepärast tuleb arvata, et nn. väikene ja tehniliselt hästi varustatud sõjavägi etendab tähtsat osa vaid sõja alperioodil, kui kiiresti lahingualmis olev löögijõud esimeste ülesannete taotlemisel. Esimesel võimalusel ta aga täiendatakse massidega, kõigi nende jõududega, mida riik suudab ja vajalikuks peab lahingutegevusse rakendada.

3. Kas tuleviku sõda omab manööver- või positsioonisõja iseloomu?

Kui tuletame meelde möödunud Maailmasõda, siis teame, et sõja alg- ja lõpuperioodid möödusid manööversõja, välisõja oludes. Ka massiline tehniliste võitlusvahendite koondamine rinde läbimurde eesmärgil teatud rajoonidesse ei annud kunagi loodetud positiivseid tulemusi. Kogu

positsioonisõda ei olnud pealegi mingisugune tahteline nähe, vaid ta tekkis olude sunnil, aja-järgul, mil mõlemad sõdivad pooled pärast suuri kuid viljatuid jõupingutusi vajasid ajutist hingetõmmet. Kuid kord tekkinud, oli temast raske lahti saada, oli raske uuesti viia lahingutegevust vabale maa-alale, väljaspoole kaevikute, traattõkete ja blindeeritud varjendite rägastikku.

Kaasaegse lennುವäe ja moto-meh. osade arvuline kasv ja areng muudavad kahtlemata rinde kõikumise amplituudi veelgi suuremaks ja näib, et positsioonisõja tekkimise võimalused on küsitavad, vähemalt sõja alperioodil. Välja arvatud vast juhud, kui riik juba rahuaajal on suutnud seevõrra tugevasti kindlustada oma piiriäärse maariba, et seal suudetakse tõkestada vastase jõuline pealetung, suudetakse püsida ja koondada sinna oma suuremad mobiliseeritud jõud.

4. Lennುವäe, soomusjõudude ja keemiliste võitlusvahendite kasutamine.

On avaldatud arvamisi, et tulevikusõjas lennುವäe tegevus saavutab otsustavalt tulemusi, et massilise lennುವäe tegevusse rakendamine võib sundida alistuma vastaspoole. Lennುವäe määratu kasv arvuliselt ja tema võimete suur areng, võrreldes maailmasõjaaegsega, tema kujunemine iseseisvaks relvliigiks, või õigemini õhujõuduks, on loonud temale palju vaimustatud poolehoidjaid.

Meie kahtlemata ei saa eitada seda suurt tähtsust, mille omab tulevikusõjas lennುವägi, kuid ütelda täpselt, milliseid tagajärgi saavutatakse, kuivõrd need tulemused on otsustavad — seda teha on raske. Peame meenutama seda, et lennುವägi on üle elanud juba ühe sõja, tema ei ole sootuks uus ega katsetamata relv, mis võiks esineda täieliku üllatusena. Iga võitlusvahendi hävitava mõju vastu püütakse leida vastuabinõusid, kaitsevahendeid. Sel alal käib alaline võitlus lahinguväljadel. Nii oli ja on ka praegu veel alaline võitlus kuuli, märsu ja soomuse vahel, kus domineeriva poolena esinevad vaheldumisi üks kui teine. Praegused õhukaitse vahendid ei ole küll selliselt arenenud, et nad takistada suudaksid lennುವäe tegevust, vaid on suutelised seda ainult piirama, vähendama. Pealegi esineb aktiivse võitlusvahendina sel alal lennುವägi ise ja sõdivate poolte võrdselt arenenud lennುವäe juures muutuvad, või võivad muududa saavutatud tagajärjed, tulemused ka võrdseseteks.

Sootuks teissuguse pildi võime aga saada õhujõudude kasutamise alal siis, kui üks sõdivate pooltest omab väga ülekaaluka lennುವäe. Vastaspoolel sel juhul tuleks paratamata võidelda suurte raskustega, mis halvavalt võivad mõjutada ka edukat tegevust maa-rindel. Samuti on tõsiasi see, nagu varem juba tähendatud, et kaasaegne lennುವägi tulevikusõjas oma pommitusretketega kannab sõjapidamise üle rindel tagalasse, seljataha. Täielikult seda takistada ei suuda ka vastaspoole küllalt võimas lennುವägi, sest absoluutse ülekaalu saavutamine õhus pole teostatav.

Seega meie juba sõja esimestel päevadel, tundidel, väga tõenäoliselt enne sõjategevuse algust maa peal, võime näha pommituslennುವäe rünnakuid mitte ükski rindelähedases rajoonis, vaid ka kaugel sisemaal. Mida väiksem on riigi territoorium, seda kättesaadavamad on vastase lennುವäele tema elulised keskused.

Raudtee sõlmpunktide, linnade, tehaste ja lade purustamisega võidakse halvata elutuiksooni riigis, takistades sõjaväe mobilisatsiooni ja koondusvedusid rindele, maha suruda rahva meeleolu ja võitlustahet. Rahuliku kodaniku, töölise ja põllumehe, elu on samuti hädaohus, nagu võitlejal rindel. Lennuväe kallale tungide ohust peab iga kodanik olema teadlik. Juba rahuajal tuleb läbi viia igakülgset ettevalmistust, et vähendada vastase võimalikkude õhurünnakute tagajärgi, kaitsta riigi elulisi tsentrumeid, kodaniku elu ja vara.

Vastase õhurünnakud võivad teostuda ühenduses keemiliste võitlusvahendite kasutamiselega. Viimaste tarvituselevõtmises tuleb õige vähe kahelda, vaatamata igasugustele deklaratsioonidele. Ta on selleks liialt mõjuv relv. Mürkainete kasutamise ulatus ja nende mõjuvus on kaasajal ümbritsetud veel teadmatus ja saladuse looriga. Küsimus on veel arenemise ajajärgus. Kui teadlastel läheb korda anda sõjaväe käsutusse senitundmata ja suure mõjuvusega mürkaineid, millede vastu praegused kaitseabinõud on võimetud, siis kahtlemata saavutatakse üllatusi. Vähemalt esialgul.

Kaasajal on veel arenemas, ja intensiivselt arenemas, nn. moto-mehhaniseeritud vägede soetamine paljudes riikides. Sel alal teeb suuri jõupingutusi ka meie idanaaber — Nõukogude Venemaa. Moto-mehh. vägede all meie mõistame teatud koondisi või üksusi, millede koosseisu kuuluvad tankid, tanketid, igasugused soomusautod, auto- ning traktorveoga suurtükivägi ja jalavägi asetatuna autodele. Sellise koostisega moto-mehh. osade iseloomustuseks on eeskätt suur liikumise kiirus ja ulatus, võrdlemisi tugev tulejõud ja tankide ning soomusautode soomuskate, mis kaitseb meeskonda jalaväe tule eest.

Moto-mehh. osade manöövrile pannakse suuri

lootusi. Tankid ja tanketid, liikudes isegi maastikul, väljaspool teid kiirusega 15—20 km tunnis, peavad oma tegevusega murdma vastase jalaväe vastupanu, teotsetes peaaasjalikult haaravalt ja ootamata. Nende tegevus areneb iseseisvalt, mitte aga jalaväe toetamise eesmärgil. Moto-mehh. osade koosseisu kuuluvat jalaväge kasutatakse ära vallutatud maa-ala okupeerimiseks või vastase sidumiseks rindelt ajal, kui tankid ründavad tiibadelt. Aktiivsuse ja kiiruse põhimõttele rajatud tegevusega loodetakse päevas edasi jõuda 150—200 km.

Moto-mehh. osad peavad moodustama tulevikus selle eelväe, esimeste lahingute kandja, mis tee rajab järelejõudvatele väekoondistele. Küsimus näib olevat enam-vähem selge, rahuaja manöövril on saavutatud sel alal positiivseid tulemusi. Suuremate moto-mehh. osade tegevusse paiskamine sõja algusega võimaldab otstarbekalt lahendada vastase piirikatte läbimurde, loob häid väljavaateid suuremate manöövrilise arendamiseks ja muudab veelgi tulevikusõja võitlusviise.

Ühenduses sellega käivad ka jõupingutused soomusmasinate vastu võitlemiseks otstarbekohaste relvade leidmiseks, konstrueerimiseks ja soetamiseks. Tankidel ja tanketidel on vaenlasi, mida tuleb alati arvestada. Praegused tankivastased kahurid pole küll veel kõige ideaalsamad, kuid tuleb eeldada, et ka tankitorje probleem lahendub kõigiti rahuldavalt.

Rääkides uute, või uuel kujul esinevate võitlusvahendite kasutamise võimalustest tulevikus, ei tohi meie siinkohal mainimata jätta propagandat. See nägematu relv leiab kahtlemata kõige laiemat ja igakülgsemat kasutamist tulevikus. Seda tõestavad ja lasuvad oletada senised kogemused. Meeleolu loomisel, moraali mahasurumisel, ideede levitamisel ja suunamisel on propaganda mõjuvaks abinõuks.

(Järgneb.)

Poola-Saksa kokkulepe.

„Sõdurile“ kirjutanud end. „Polska Zbrojna“ peatoimetaja,
Poola-Eesti sõprusühingu aktiivsemaid tegelasi V. L. EVERT.

Kaasaja iseloomulikumaks jooneks kahtlemata on järsk väärtuste ümberhindamine, mis toimub justkui kirest õhutatult ja paljuski viib põhjalikkude muutuste ja ümberkujundamiseni. Üheaegselt sellega toimuvad mitte vähem radikaalsed ümberorienteerumised XIX sajandi ja pärastsõjaaegse ajajärgu pärandustes.

XIX sajand pärandas meie põlvele mitte vähe ideaale ja ühes nendega palju eksi- arvamusi. Suur sõda hävitas neist võrdlemisi suure osa, ent kas võiduuimast tingitult või põhjusel, et elulised tõed siiski väga aeglaselt tungivad masside teadvusse, XIX sajandi pärandus mitte ainult ei saanud eluõigust, vaid isegi rikastus terve rea illusioo-

nide ja pettepiltidega, millesse nii väga ta- heti uskuda.

Nende illusioonide hulka kuulub ka usk Rahvasteliitu kui kõige tõhusamasse ja ainult-õigesse arstimesse kõigi kaasaja vi- letsuste ja hädade vastu; siia kuulub ka usk vajadusse mitte ainult hoida alal, vaid ka süvendada kaasajaks väljakujunenud mõisteid demokraatiast, samuti illusioon desarmeerimise konverentsi mõjust ja edust ning naiivne lootus, et 1918. a. allaheidetud, ent mitte võidetud, Saksamaa lepi oma saatusega ja rahuldub temale jäetud poolikute õigustega ja teisejärgulise osaga.

XIX sajandi ja pärastsõjaaegse, ajaloo- liselt märkimisväärse seitsmeaastase aja-

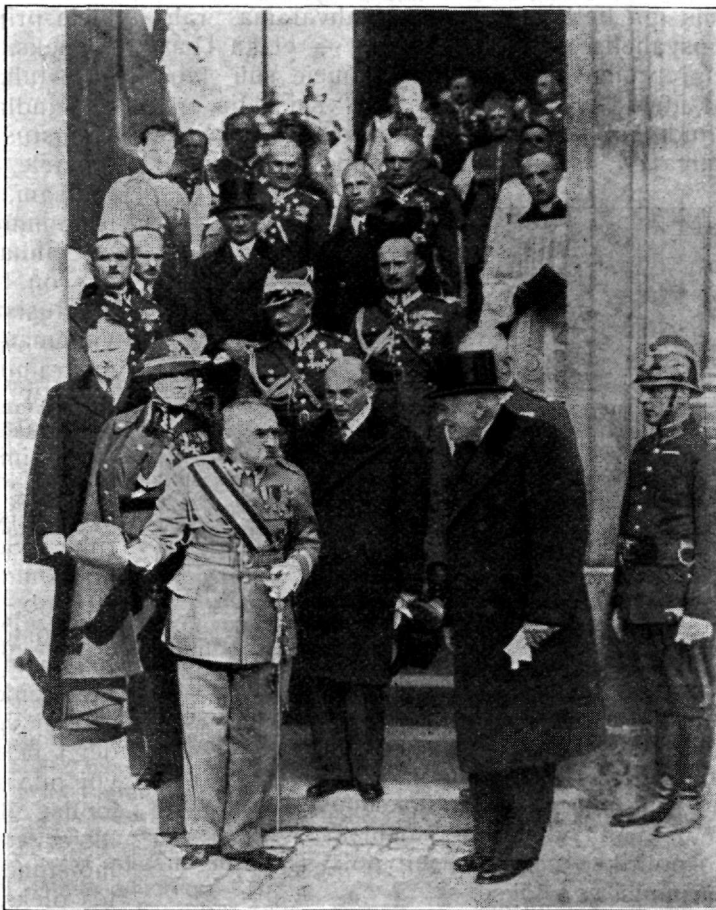
järgu pärandused on nüüd kõndumas. Pruugib vaid mõelda praeguste riikide elule, nende tõekspidamistele ja sisemistele korraldustele, rahvaste psüühikale ja rahvusvahelistele suhetele, et asetleidnud muutused kõiges oma tões ja suuruses meile kätte paistaksid.

Rahvastevahelise elu ja korralduse üheks uueks nähteks kahtlemata on ka Poola teravaltväljenduv aktiivsuse püüe välispoliitikas. See nähe mõjub seda rohkem, et Euroopa juba ammugi on võinud võõrduda Poola aktiivsetest väljaastumistest. Seotud tegevustega idas, kandes oma õlul vene ja türgi kallaleitungiretki, ekslikult tõmbunud ainult omahuvide kitsasse ringi. Poola XVII sajandi keskpaigast alates lakkas aktiivsusest rahvusvahelisel areenil. Järkjärguline langus muutis Poola juba siis passiivseks, viis ta tasemeni „quantité negligible“ ja lõppeks kustutas ta Euroopa poliitiliselt kaardilt. Kuna aga lääne küsimustesse Poola end ei seganud juba XV sajandi lõpust alates, siis see 400-aastane periood osutus küllaldaseks, et muu maailm võõrdus Poolast. Jällesaabunud iseseisvuse esimesed aastad kulusid sisemisteks korraldustöödeks ja nende küsimuste lahendamiseks, millega õnnelikud naabrid juba ammugi olid toime tulnud.

See periood möödus. Poola armee kangelaslikkus ja tema juhi geenius kindlustasid riigi, marssal Pilsudski kaheksa valitsusaastat aga löid Poolale kõik vajalikud eeltingimused tema välispoliitika aktiveerimiseks ja andsid talle väärilise koha teiste suurriikide seas.

Mittekallaletungi-leping Venemaaga ja samasisuline leping Saksamaaga olid viimasteks, välismaal väga suurt tähelepanu äratanud saavutisteks meie Välisministeeriumile, mida kindlakäeliselt ja geniaalselt juhatab kolonel Beck, endine peaministri abi, marssal Pilsudski olles peaministriks, ja endine marssal Pilsudski kabineti šeff, kui marssal Pilsudski Sõjaministeeriumi juhataja.

Üldine ajakirjandus tõendab, et Euroopa avalik arvamine annab neile Poola välispo-

Marssal Pilsudski vestleb president Moscickiga ühe väeosa aastapäeva pidustustel.

litika aktidele väärilise tähenduse, kuigi nende tõlgendamine pole mõnikord küllalt õige.

Maailma avalik arvamine on harilikult mitteusaldav, mittepüsiv, katkeline ja osalt hüsteeriline, ühes sellega aga kangekaelne, konservatiivne ja kergesti enesepeetusele alluv. Neid mõnikord vastukäivaid omadusi ta ühendab endas alati. Tervete aastasadade kestel Euroopa avalik arvamine suutis võõrduda mõttest, et Poola võiks olla iseseisev ja aktiivne, — ja nüüd see iseseisvuse avaldus paneb teda imestama. Kõik aga, mis imestama paneb, ühtlasi tekitab ka meelepaha. Pealegi, aastaid on maailm meis näinud Euroopa „haiget kohta“ ja arvanud, et meie leppimatus Saksamaaga ähvardab konfliktiga, et nn. „koridori“ ajalugu ja Leedu meelepaha on kui revolvrri toru, mis suunatud otse maailma südamesse, ning et meie keeldumine lõpetada endatapuga... Saksamaa kõvendamiseks on dünamiiditünn põleva süütenõõriga,

mis iga hetk võib panna plahvatama rahvusvahelise rahu, ja lõppeks — et ka Danzigi pretensioonid sünnivad meie süü läbi. Ja nüüd, kui see „haige koht“ sai välja arstitud, kui kokkulepped Venemaaga ja Saksamaaga, samuti kokkuleppe põhilased

Poola kaltsevæe koostöö õppused.

Danzigiga (mis kõik saavutatud mitte ilma ohvriteta meie poolt), töid rahunemise Euroopa ida osas, Lääs otsib mingisuguseid lõkse ja saladusi ridade vahelt, esitades ebaselgeid pretensioone.

Kui juba rääkida „lõksudest“, siis võib neid otsida vaid mõni ülemäärane tark pseudo-politiker, sest tõeliselt pole siin mingeid varjamisi ega lõkse.

Meie kokkulepe Saksamaaga lähtub kogu meie politikast, mis püüab järjekindlalt, mitte deklamatsioonide, deklaratsioonide ja kompromisside teed, vaid reaalsete kokkulepete kaudu tuua rahunemist ja püsivust rahvaste koostöösse meie kõige tähtsamatel piiridel Ida-Euroopas. Poola-Saksa kokkulepe ei too mingeid sensatsioonilisi muutusi ning kõigevähem võib teda lugeda meie välispoliitika muutmiseks, tema sihtide vahetamiseks: äraütlemine ühedest ja liitumine teistega. Midagi sellist siin ei ole. Poola-Saksa kokkulepe tervena tugeneb Kellogi-paktile ja loob seejuures kohustusliku jõu, mis täiesti sõltumatu võimalikkudest muudatustest teistes rahvusvahelistes kokkulepetes.

Kõige vähem, ja ainult pahatahtlikkudele ning kokkulepet mittetundvatelt isikutelt võidakse teda lugeda mõnesuguseks poliitiliseks kallakuks kõrvale. Vastupidi — kokkulepe sisaldab endas selge ja täpse väljenduse meie truudusest meie endiste kohustuste vastu, mida me ka tulevikus tahame säilitada. Meilt sõlmitud kokkulepped jäävad meile alati puutumatuks, tänu

meie printsiipidele, meie maailmavaatele ja lõppeks, traditsioonide pärast, sest Poola oma tuhandeaastase olemasolu kestel alati on kindlalt pühaks lugenud endale võetud kohustusi. Ja kui truudus sõlmitud kokkulepetele, on meie poliitika ning, mis veel tähtsam, meie maailmavaate muutmatuks iseloomujooneks, siis tema teiseks jooneks on rahuarmastus. Ülalnimetatud kokkulepe, mis on loogiliseks järelduseks meie kõigist algatusist, nagu: mittekallaletungi-leping Venemaaga, kallaletungija-mõiste kindlaksmääramine ja moraalse desarmeerumise ettepanek jne., ongi selle rahuarmastuse väljendajaks.

Mainitud akt millegagi ei muuda ja millegagi ei või muuta Poola seisukorda eriti küsimuste ringis, mis puutub Balti riike. Selles suunas Poola seisukoht on ja jääb muutmatuks ja püsivaks — ja kui muutub, siis vaid veel suurema lähenemise ja koostöö poole. Millised ka ei oleks katsed meie naabritel, kui nad ainult võiksid aset leida, Balti riikide iseseisvuse vastu, nad ei või ühtida Poola riiklikkude huvidega ja Poola poliitilise osaga. Sel alal ei või olla mingisuguseid kahtlusi: Poola ajaloolise ülesande ja eesmärgi on Poola avalik arvamine kindlaks määranud ja selgesti mõistnud. Meie neutraalsus neis küsimustes oleks võrdne poliitilise endatapuga, mida me hoopis ei taha. Ja tähendab, Saksamaaga sõlmitud kokkulepe ei too ühtegi muutust siia.

Poola jalavägi rännakul.

Mittekallaletungi-leping Poola ja Saksamaa vahel millegagi ei muuda meie omaks võetud seisukohta, vaid ainult aitab kaasa tema läbiviimisele. Kui ta toob muutust, siis ainult koostöö korrastamise seisukohast. See on meie ainsam eesmärk.

RIIGIVANEMA KÄSUKIRI KAITSEVÄGEDELE

Nr. 1.

5. märtsil 1934. a.

24. jaanuaril s. a. maksmahakanud Eesti Vabariigi uue põhiseaduse järgi on Vabariigi kaitsevägede kõrgemaks juhiks Riigivanem.

Peaministrina Riigivanema ülesannetes on mul õnn esimesena täita seda vastutusrikast ülesannet.

Erilist headmeelt valmistab mulle selle tähtsa ülesande täitmine veel seetõttu, et saatus on jaganud minu elu- ja tööpäevi nii, et mul on olnud võimalus kaitsevägede korraldamisse puutuvatele küsimustele ja kaitseväge muredele ja rõõmudele sageli, eriti aga meie Vabariigi loomispäevil, olla õige lähedal.

Kaitseväed on — riigi kantsiks, mis peab kindlustama, et Rahvas ja Temalt volitatud juhid saaksid teha oma tööd iseseisvana ja vabana. Seda ülesannet võivad kaitseväed edukalt täita ainult siis, kui kaitsevägedes valitseb täieline üksmeel ilma mingisuguste lahkkelideta ja kui kaitseväge juhimine ja areng teostub ühes kindlas suunas.

Maksmahakanud riigikaitse rahuaegse korraldamise ja juhtimise seadus, millega on pandud maksuma eriline kaitseväge juhataja instituut, kindlustab, et kaitseväge töö areneb kindlas suunas.

Maksmahakanud kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seadus, mis keelab ära tegelikus kaitseväeteenistuses olevatel kaitseväelastel osavõtu poliitilisest tegevusest, kindlustab, et poliitiliste koondiste vahel valitsevad lahkkelid ei kanõuks üle kaitseväkke.

Loodan ja usun, et kaitseväelased noorsõdurist kindralini kõik alati ja vankumatult suurima teadlikkusega täidavad nende peale pandud kohuseid ja nüüd, mil on pandud maksuma kaitseväge juhimise ja korraldamise uued alused, oma töös meie riigikaitse alal näitavad üles seda suuremaid tagajärgi, milleks soovin jõudu ja edu.

Ühtlasi märgin ära, et Vabariigi aastapäeva puhul, 24. veebruaril s. a., nii Tallinnas, kus viibisin isiklikult, kui ka mujal kaitsevägedelt korraldatud paraadid on kõigiti hästi läinud korra, mis näitab paraadi korraldajate ja paraadist osavõtjate head tahet, tõsist püüet ja pidevat edasirühkimist oma töö alal. Paraadide hea kordamineku eest tänan kõiki paraadidest osavõtnud kaitseväelasi, kaitseleitlasi ja seltskondlikke organisatsioone.

K. PÄTS,

Peaminister Riigivanema ülesannetes.

P. LILL

kindralmajor,
Kaitseminister.

Nr. 2.

5. märtsil 1934. a.

§ 1.

Kaitseväge juhataja kohustetäitmise kuni Kaitseväge juhataja määramiseni panem Kaitseministri kindralmajor Paul Lille peale, arvates 5. märtsist s. a.

§ 2.

Vabastan senistelt ametikohtadelt koosseisude muudatuste tõttu sõjanõukogu alalised liikmed kindralmajor Aleksander Tõnisoni, kindralmajor Otto Heinze, kindralmajor Rudolf Reimanni ja konradmiral Herman Saltza ja määrän nad teenistuse huvides kaitseministeeriumi nõukogu alalisteks liikmeteks, arvates 5. märtsist s. a.

§ 3.

Määrän I diviisi ülema kohustetäitja kolonel Herbert Brede sama diviisi ülemaks, arvates 5. märtsist s. a.

K. PÄTS,

Peaminister Riigivanema ülesannetes.

P. LILL

kindralmajor,
Kaitseminister.

Veel märkmeid koostööst suurtükiväe ja lendurvaatlejate vahel.

Koostöö harjutused patareide ja lennukite vahel möödunud suvel polügoonil on näidanud veel kord, et oleme tähendatud alal jõudsasti sammunud eduradades. Modernimate lennukite kasutamine, nende varustamine modernimate sidevahenditega, eriti raadiotelefoni tarvitamisele võtmine, rivi-vaatlejate osavõtmine koostööst — kõik see on annud uusi kogemusi koostöö ülesannete kiire ja täpse tehnilise täitmise alal. Ei ole kahtlust, et suurtükiväe kasuks töötavad lennukid saavad anda suurt abi nende märkide tulistamisel, mis on maa pealt nägemata; eriti suure tähtsuse omab see abi kaugelelaskjate suurtükkide juures, näit. tulistamisel vastase patareide pihta või tegutsemisel tema reserveid vastu. Saavutatud tulemusil ei tohi aga lennuväelased ega suurtükiväelased rahule jääda; omatud kogemusi tuleb kõige intensiivsemalt süvendada eelseisvate perioodide koostöö mitmesugustes üksikosades, nagu seda tähendasin juba möödunud aasta „Sõduris“ nr. 37/38/39.

Samas numbris pöörati tähelepanu koostöö ülesannete tehnilise täitmise sidumisele taktikalise õhuluurega. See aitaks osaltki vabaneda polügooni kitsaste ja pähekulunud raamide mõjust ja tooks koostöö ülesanded ligemale sõja tegelikule olukorrale. Suurtükiväe juhid peavad harjuma nende käsutusse antud lennukeid kõige otsustavalt ja mitmekülgsemalt kasutama. Neid harjumusi ja oskusi ei saa omada polügooni oludes, küll aga igasugu taktikaliste õppuste, harjutuste ja manöövrite oludes, kus tegemist konkreetsete operatsioonidega.

Näiteks, kuidas kasutab suurtükiväe üksuse ülem tema käsutusse antud lennukeid pealetungi operatsioonis? Selge on, et siin tuleb kõigepealt tegemist teha õhuluurega veel tähendatud operatsiooni eel. Lendurvaatlejatele tuleb teha ülesandeks selgitada peaaesjalikult fotoaparaadi abil vastase kaitsehitusi, koostada nii ütelda fotoplaan eelseisva operatsiooni piirkonnast, kus arvestuste kohaselt tuleb suurtükiväe üksusel tegevusse astuda. Tähendatud fotoplaan võib hiljem pakkuda suurt abi tulistamisobjektide üksikasjalisel ülesotsimisel. Kuna fotoplaani rajoon pealetungi operatsiooni algul võib asetseda kuni 2—3 ööpäevast

teekonda eespool, kus suurtükitele märgid selguvad ja ilmuvad alles hiljem, — siis on sellel fotoplaanil esialgul vaid üldine tähtsus, kuna fotoplaani üksikud tähelepanuväärsemad punktid alles hiljem lahingu eel ja selle vältel selgitatakse üksikpildistamisega. Seda silmas pidades tuleb fotoplaan koostada maksimaalselt kõrguselt, võimalikult kiire ajaga ja seetõttu võimalikult suurema lennukite arvuga. Lendurvaatlejad peaksid omaette harjutama säärase fotoplaanide tegemist mitme lennukiga korraga, kusjuures igale lennukile antakse oma täpne matk pildistamiseks. Lennus sooritatud matkülesvõtted tuleb peale lendu läbitöötada ja koopiad koondada rajoonpildiks, et veenduda, kas pole olemas lahkuminekuid üksikute matkülesvõtete vahel, mis nõuab täiendavate lisalendude toimetamist.

Järgmine seeria ülesandeid avaneb lendurvaatlejail eelvägede võitluse ajajärgus. Olenevalt juurdeantud lennukite arvust võib suurtükivägi nende abistavat tegevust suunata terve rinde laiusele või enam-vähem koondatult pealöögi suunas. Peamiselt huvitab meie suurtükiväge selles ajajärgus vastase suurtükiväe tegevus ja paigutus, milleks tuleb lendurvaatlejail sooritada rohkemvõimaliselt luurende üksikpunktide pildistamiseks. Tähendatud lende tuleb toimetada juba madalamatel kõrgustel ja võimalikult lühemate matkadega, kuna tuleb tõsisemalt arvestada vastase õhukaitse tegevust. Tõsiseks takistuseks siin näib olevat ajakaotus, mis kulub õhuülesvõtete läbitöötamisele ja kättetoimetamisele aerodroomilt suurtükiväe üksusele. Siin tuleks lahendust otsida selles suunas, et organiseerida suurtükiväe üksuste juures primitiivsed fotolaboratooriumid ja nende õhuluure kestvuselt tarvitatud fotokassetid toimetada kätte õhust selleks erilisel konstrueeritud langevarjude abil. Suurtükiväe ohvitserid peaksid olema kompetentsed õhuülesvõtte materjali vajaliku läbitöötamise ja kasutamise alal; kiiruse mõttes on kasulik, kui osatakse näiteks lugeda negatiive.

Pealetungi operatsiooni edaspidine käik arvatavasti nõuab lisaluure toimetamist vastase kaitsepositsioonide selgitamiseks. Selles ajajärgus omab suurtükivägi mitmesugustest allikatest hangitud teadmisi vastase ühe või teise objekti kohta.

Lendurvaatlejale antavad ülesanded omavad siin täpselt konkretiseeritud iseloomu, näit. kinnitada fotoplaanile vastase vastupanu pesad antud rindelaiusel; kus asetsevad tema tõkkehitused, varjendid; kas asetseb eelmisel päeval avastatud patarei veel endisel kohal jne. Suurtükiväe ettevalmistuse eel võib tekkida vajadus üksikpunktide eriliste pildistuste järele; niisamuti tuleb lendurvaatlejatele ülesandeks teha kontrollida ettevalmistuse tagajärjed. Alles siin tuleb, võib-olla, esmakordselt tegemist teha tulekontrolliga või korrekteerimisega lendurvaatleja poolt. Koostöö selles kujus oleme, nagu öeldud, kõige rohkem kompetentsed. Lisaks senisele tuleks tulekontroll ja korrekteerimine ühendada tuletagejärgede pildistamisega (käsikaameraga perspektiivis), mis annaks väärilise kinnituse saavutatud edust või ebaedust.

Vastase positsioonide kallaletungi teostamisel on lendurvaatlejate eriliseks ülesandeks:

- vastase suurtükiväe positsioonide avastamine ja tulekontroll meie patareidele, millised määratud vastutegevuseks;
- meie suurtükiväe juhatusele teadete andmine meie tankide liikumisest;
- teadete hankimine vastase abivägede liikumisest ja patareide tule juhtimine nende vastu.

Näeme, et pealetungi operatsiooni kestvusel võib ette tulla määratu suur arv kõige mitmekesisemaid ülesandeid, mida suurtükiväe juhid annavad nendele koostööks juurde antud lendurvaatlejatele. Oma suurtükitule juhtimine on vaid üks osa sellest koostööst. Seejuures ei tohi unustada meie lahingeeskirja § 48 nõuet, et „lennuväge tuleb kasutada kokkuhoidlikult ja ettenägelikult, hoolitsedes selle eest, et lahingu otustavail hetkeil ja kohtades oleks küllaltiselt lennukaid vajalikkude ülesannete täitmiseks“.

Nagu eespool öeldud, omab eriti suurt tähtsust koostöös õhuluure. Lendurvaatlejad peavad oskama kiirelt orienteeruda maastikul ja avastama vastase moondatud patareid, mis eriti raske. On vaja kõigepealt tunda suurtükiväe taktika põhijooni, et mitte otsida patareide asukohti seal, kus neid ei võigi olla. Teatud kasu annab siin lendurvaatlejatele nende õhuülesvõtete lugemiseharjutused, millistel on peal mitmesugused laskeobjektid, kuna neid objekte avastavad tundemärgid fotopildil on iseloomult needsamad mis maastikul, eriti ste-

reoskoobi kasutamisel. Tähenatud piltide tegemiseks peab ära kasutama igasuguseid õppusi ja harjutusi, mida maastikul peab suurtükivägi.

Koostöö harjutustel peab suurtükivägi andma lendurvaatlejaile tõelised märgid, näit. moondatud patareid. Viimased võivad olla ka fiktiivsed, kuid teatud tõeliste demaskeerivate momentidega (juurdepääsu rajad, kaevamistööd, põlenud maapind torude ees, helgid jne.). Igasugu kivide ja plindaazide ülesandmine kergendab lendurvaatleja tööd, kuid loob ebarealse olukorra ega anna luurepraktikat. Näit., mikspärast mitte teha koostöö eel lendurvaatlejaile ülesandeks leida meie omad patareid esialgul kas või kõige madalamal lennul, selle asemel et nende asukohad kohe ära märkida kokkulepitud linasignaalidega. Viimaseid võiks välja panna vaid kontrolliks ja kindlustuseks peale selle, kui lendurvaatleja on omad luureandmed patareile juba üle annud raadio või viskteate abil. Samuti võiks toimetada ka laskeobjektidega, andes lendurvaatlejale esialgul kätte rajoonid, kus neid otsida ja hiljem neid demaskeerida, kui lendurvaatleja neid kätte ei leia või teeb suuri vigu nende ülestähendamisel. Teatud aja vältel lendab lendurvaatleja suurtükiväe teadete mahaviskamise kohta ja viskab siin alla oma paketi või signaliseerib raadioga. On see tehtud, siis laseb patarei- või grupiülem välja panna linad laskeobjektide ja patareide juures; lendurvaatleja luurab need veel kord läbi ja toimetab alla uue viskteate, mille järele võib algada tegelik tulistamine. Säärane tegevus annaks võimaluse lendurvaatlejaile kontrollida oma võimeid luure alal; oleks kasulik ka suurtükiväele, näit. kas või tõendamiseks, kuivõrd hästi see omad suurtükid moondab.

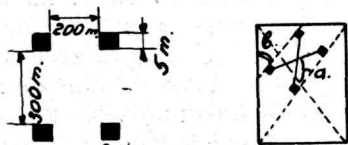
Tuleb siinkohal alla kriipsutada, et maksev koostöö juhend teeb vahet tulekontrolli ja tulekorrekteerimise vahel. Tulekontroll (§§ 177—181) on lõhengute kese ühekordne vaatlus ja selle asukoha hindamine märgi suhtes; tuleb kasutamisele, kui patareidel on märgi laskeelemendid enam-vähem teada eelmisest eellaskmisest, abipunkti siselaskmisest, topograafiliste ja tabeliandmete arvestusest jne., ühe sõnaga olukorras, kus pole oodata suuri kõrvalekaldumisi märgist.

Tulekorrekteerimine (§§ 162 ja 170) on rida järgnevaid vaatlusi lõhengute kese või üksiklõhkemiste asukoha kohta eesmärgiga saavutada katangulist lõhengute gruppi. See operatsioon tuleb ette, kui puudu-

vad esialgsed andmed märgist ja on oodata seetõttu suuremaid kõrvalekaldumisi; nõuab läbiviimiseks palju aega ja aktiivse õhukaitse juures on raskesti läbiviidav.

On laskeobjektid suurtükiväele esialgul teadmata, siis on kõige otstarbekohasem anda patareidele üles märkide täpsed topograafilised asukohad, selle asemel, et asuda tulekorrekterimisele. Siin tuleb abiks võtta õhufoto, ühenduses eespool nimetatud kassetide allapildumisega suurtükiväele. Tähtsaim nõudmine on, et ülesvõttel oleks peal 2—3 kindlat kontrollpunkti, millede abil saab täpselt ära määrata märgi topograafiline asukoht. On see käes, siis suudab patarei läbiajada ka korrekterimiseta ja laseb lendurvaatlejal toimetada vaid kontrolli. Pealegi on ülesvõttel veel see tähtsus, et sellel võivad avalikuks tulla märgid, mis silmvaatlusele nägematuks jäid.

Näeme, et tähtsamaid tehnilisi toimetusi lendurvaatlejal on õhupildistamine. Fotoplaani koostamisel tuleb tegemist teha automaatikaameraga. Selle pildistamisviisi peamine raskus seisab ülesvõtete õiges asetamises maastikule. Lendurvaatlejad peavad harjutama valitud märgile õieti pealelendama, määrama õige diafragmi, ekspositsiooni ja pildistamismomendi ning arvestama tuule triivimist. Selleks tuleb sooritada intensiivseid harjutusi plaanülesvõtete-ga. Vene ajakirjandus soovitab tähendatud õppuste kontrolliks märkida maastikul linadega hästi nähtav geomeetiline kujutus, näit. nelinurk, millise lendurvaatleja peab asetama sümmeetriliselt oma fotoplaadile (joon 1). Annavad need harjutused rahuldavaid tulemusi, alles siis võib lendurvaatleja loota, et matkpildistusel tema õieti hoiab lennukurssi ja et üksikud pildid kattuvad õieti aga mitte küljelt; viimasel juhul üksikmatkade koostamisest rajoonpildiks ei tule midagi välja.

maastikul.

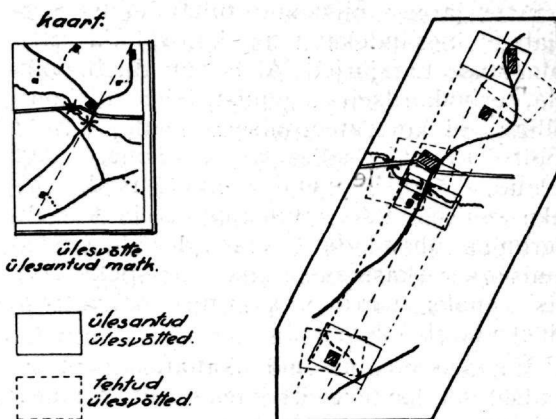
ülesvõttel.

Pildi katmise hinnang kauguses a ja suunas ϕ .

joon. №1.

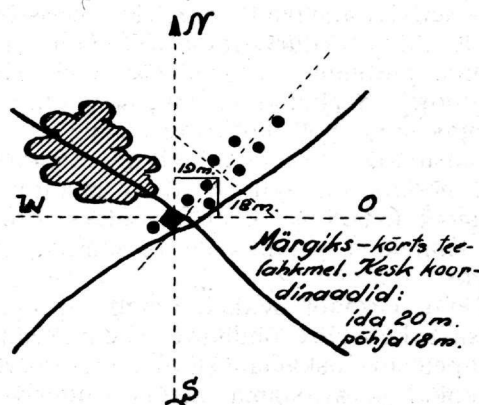
Rajoonpildistamine üksik ja mitme lennukiga korraga nõuab samuti harjutamist ja kontrolli eriti just üksikmatkade kõrvuti

kattumise mõttes, kuna üksikpiltide kattumist üksikus matkületesvõttes on iseenesest lihtne saavutada. Seda silmas pidades ei ole tarvilik fotomaterjali kokkuhoidmise otstarbel pildistada üksikud matkad tervelt, vaid ainult üksikvõtete-ga (joon. 2). Eriti on see tähtis harjutamisel automaatikaameratega.

joon. №2.

Kesekallangute hindamise harjutamiseks peaksid lendurvaatlejad kasutama iga oma lennu. Selleks otstarbeks võiksid divisjonid organiseerida oma aerodroomide läheduses valitud orienteerimispunktide ümber näitlikud lõhengute grupid (näit. linadega). Lendurvaatleja hindab kesekallanguid orientiirist meetrites, maastikul mõõdetakse need kontrolliks sammudega (joon. 3).

joon. №3.

Eespool öeldust selgub, et koostöö suurtükiväe ja lennukite vahel on tihedalt läbi-põimitud lendurvaatleja tegevusega. Selle instituudi vääristamisele, tema autoriteedi tõstmisele ja tema funktsioonide täitmisele tegelikkude lendurvaatlejate ja lendurite

poolt on viimane aeg pöörata tõsist tähelepanu. Ühenduses sellega oleks juba aeg kätte saada ajakohase lennுவை eeskirja, kuna muidu tõekspidamised ja arusaamised lendurvaatleja ülesannetest igas üksuses on isesugused. Näit. ei ole kahtlust, et luurelennukite tähtsamaks tegevusalaks on side-teenistus. Sidevahendite kasutamist ja käsitamist tuleb lennுவை üksustes süstemaatiliselt harjutada igapäev ja kunagi ei peaks sellest küll olema. Arvamine, et raadiotelefoni sisseadmine lennukitele vabastab kohustusist harjutada morsesignaale või linasignaale, on ekslik. Telefoni kõrvale peab üheväärsele aupaistele jääma telegraaf, nagu on see seni jäänud ja jääb ka edaspidi kogu kommunikatsiooni ajaloos.

Meie oleme palju tegemist teinud nn. viskteadetega. Mitmed maksivad eeskirjad tähendavad ära selle sidepidamise viisi; näit.:

LE § 154: „... Kirjalikud teatiseid lennuk annab edasi viskteatistena...“

JE II § 184: „Luuret toimetavad luurelennukid, kes tarbekorral luure tagajärgedest, kui need on tähtsad jalaväele, teatavad jalaväe juhtidele vastavate teadete mahaviskamisega.“

Koostöö juhend § 37: „Viskteate eesmärgiks on toimetada vastavale üksusele lennuki abil kirjalikke teateid, dokumente, ettekandeid jne...“

Milline on nende kirjalikkude teadete kuju, mis lendurvaatleja toimetab viskteadetenähtavale üksikutele k-do punktidele? Ühelt poolt on need nähtavasti kirjalikud ettekanded ja õiendused (vaat. koostöö juhend §§ 125, 127, 232, 233), millede vormis on meil välja kujunenud teatud rutiin. Teiselt poolt tuleb aga nähtavasti kirjalikkude teadete all mõista ka igasuguseid krokiisid ja skeeme. Nii tähendab JE II § 186: „... Ühtlasi lennuk võib vanemale juhile selgitada jalaväe esijärgu osade täpse asukoha...“ Koostöö juhendi § 39 ütleb: „... Üleantavate teateid võib selgitada vastaval krokiil, skeemil, kaardil, ülesvõttel jne...“ Krokiide ja skeemide tegemisel lendurvaatleja te poolt on olukord meil üsnä kirju; puuduvad ka kindlad tõekspidamised, millal ja kus tuleb neid tarvitada ja nõuda.

Tuleb arvata, et kaugel ja lähedal maa luurelendude juures vaevalt läheb neid krokiisid ja skeeme vaja, kuna siin peamisteks dokumentideks on ülesvõtted ja kirjalikud ettekanded silmvaatluse tagajärgedest ühenduses 1 : 300.000 kaardi kasutamiseks. Küll aga tuleb skeemid ja krokiid tarvitusele võtta lahinguväljal luurel ja vaatlusel, eriti koostöös jalaväega, kui vaja on vastase punktid ja märgid nende topograafilise asutuse mõttes täpistada ja teiselt poolt puudub aeg õhufoto kasutamiseks. Koostöös suurtükiväega tuleülesannete ja ka luureülesannete täitmisel tuleb krokiide tarvitamine ette nähtavasti õige harva (näit. kui vaja on meie suurtükiväele anda andmed esijärgude või tankide asukohtadest lahingu väljal ja teised vahendid suurtükiväljal puuduvad tarvitiste teadete saamiseks).

Harilikult sünnib krokiide tegemine nii, et lendurvaatleja veel enne lendu teeb tarvitilist rajoonist vastava suurenduse 1-verst. kaardilt ja õhus kannab hiljem peale selgunud olukorra ja muud vajalikud andmed. Kuidas toimida aga siis, kui õhus olles tuleb vajadus anda krokiid, aga ettevalmistatud skeemid puuduvad? Siin on praktiseeritud sageli, et lendurvaatleja märgib olukorra käepärast olevate pfaanide või ülesvõttele; puuduvad need, siis teeb „silma järele“ paberile visandi hoolimata proportsioonidest ja mõõtudest. Vaatamata suurtele pingutustele ja ajakulule ei ole aga sarnasel krokiil enamasti mingisugust väärtust. Samuti oleks ebareaalne, kui lendurvaatleja hakkaks õhus kaarti kopeerima ja suurendama, kuigi temal selleks ehk osavus ei puudu. Parimaks abinõuks siin jääb ikka märkmete tegemine otse kaardile või plaanile, kuna märkimise täpsust kuni 100—200 m tuleb pidada küllaldaseks. Võib ehk veel katsetada vahapaberil või kalka kasutamist, kandes viimasele õhus üle kaardilt ainult 3 orienteerimispunkti ja tehakse seejärel märkmed juba vahapaberile. Seesuguse krokiid vastuvõtjad asetaksid skeemi orientiirpunktide abil uuesti kaardile skeemil märgitud asetuste täpistamiseks.

Need on mõningad märkused, mis tulevad mõttesse, kui on tekkinud tarvidus kõnelda lendurvaatleja töö seadmisest reaalsemale alusele koostöös teiste väelikkudega.

H. J.

Väljasuurtükiväe motoriseerimisest A.-Ühendriikides.

Tagajärjekaid katseid veoauto kasutamises suurtüki veovahendina.*)

Kaasajal suurtükiväelt nõutakse võimalikult suuremat liikuvust. Selleks, et suurtükiväge oleks võimalik kiiresti koondada nii vastase lähimurde tõkestamiseks kui ka pealetungitegevuseks, juba Maailmasõja ajal hakati suurtükiväge, eriti ülemjuhatusse varu suurtükiväge osasid, motoriseerima. Pärast Maailmasõda jätkatakse suurtükiväge motoriseerimist ja praegusajal on paljudes sõjavägedes motoriseeritud suurtükiväge üksusi.

Seni valitses vaade, et motoriseeritud suurtükiväge enamik liigub lahinguväljal traktorite abil, kuna pikemate rännakute sooritamiseks nii traktorid kui ka suurtükid asetatakse veoautodele või traktorid on veoautodel ja suurtükid asetatakse erilistele õhukummidega ratastega alustele ja veetakse veoauto järgi. Nüüd ameeriklased on leiutanud hoopis uue ja parema lahenduse suurtükiväge mootoriveo alal. Ameerika Ühendriikides tehti mullu ja tänava heade tagajärgedega laiaulatuslikke katseid veoautode kasutamises suurtükiväge jaoks nii maanteedel kui ka maastikul liikumisel. Seal vormeeriti veoauto-veoga kerge kahuripatarei, mis liikus maanteedel 25—45 km/t. võib kiiresti teostada pikki rännakuid, liikudes maastikul kiirusega 8—25 km/t. asuda positsioonile jalaväe toetamise eesmärgil, teostada positsioonide vahetamise ja varustada end toidu- ja laskemoonaga.

Alljärgnevas vaatleme, mida see patarei endast kujutas, missuguseid katseid ja milliste tagajärgedega teostati ning missuguseid järeldusi ameeriklased sellest katsetamisest tegid.

Neid küsimusi peaksid jälgima mitte ainult suurtükiväelased, vaid ka laiema ringkonnad. Seda seepärast, et ka meie oludes oleks väga vajalik sõjakorral omada suure liikuvusega suurtükiväge üksusi, milliseid vastavalt vajadusele on hõlbus kiiresti paisata ühest rajoonist või rindelt teise rajooni või rindele. Pealegi selliste üksuste moodustamine on ka meie oludes teostatav võrdlemisi väikese lisakuluga mobilisatsiooni korral rekvireeritavate veoautode ja olemasolevate suurtükiväge osalisel ümberehitamisel või täiendamisel. Rahuajal võiksid meie kaitseväe patareid edukalt kasutada suurtükiväge jaoks veoautosid.

Materjalosa iseloomustus ja patareid vormeerimine.

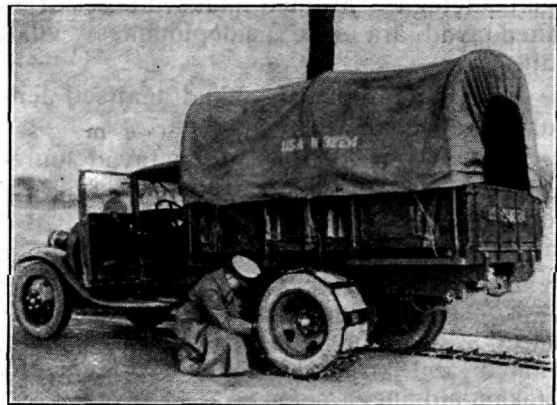
Suurtüki veoks kasutatav mootorsõiduk peab vastama järgmistele tingimustele: — Ta peab olema võimalikult kerge tüüpi harilikus majanduselus kasutatav mootorsõiduk, sest siis neid on võimalik sõjakorral küllaldaselt arvul rekvireerida ning rahuajal pole vaja soetada ega alal hoida erilisi mootorsõidukite tagavarasid. Ta peab võimaldama saavutada rahuldavat liikuvust maanteedel ja keskmisel murdmaastikul liikumisel.

*) The Field Artillery Journal. Mai/Juuni 1931. a., Mai/Juuni, Juuli/August ja November/Detsember 1932. a., Märts/Aprill, Mai/Juuni, Juuli/August ja September/Oktoober 1933. a. andmeil.

misel. Peale suurtüki, mis on konstrueeritud nii, et mootorsõiduki taha kinnitatuna teda võib vedada suure kiirusega, mootorsõiduk peab võimalikult transporteerida suurtükimeeskonna, selle varustuse ja teatud kvantumi laskemoona.

Neile nõudeile vastab kõige rohkem harilik kergeveo-auto, mille tagumistel ratastel on paariskummid. Maastikul liikumiseks ameeriklased täiendasid teda järgmiselt.

Suurtükivarustuse osakonna ametnik O. F. Hipkins kulutas mitu aastat „Ford” ja „Chevrolet” tüübiliste veoautode liikumisvõime suurendamiseks poristel teedel ja maastikul liikumisel. Ta konstrueeris erilise lüliliku (nn. Hipkins Track), kus rida terasplaate on keskkohalt üksteisega ühendatud ketiga. Lülilikud asetatakse auto ratastele vajaduse korral õige kiiresti (vt. kujund nr. 1).

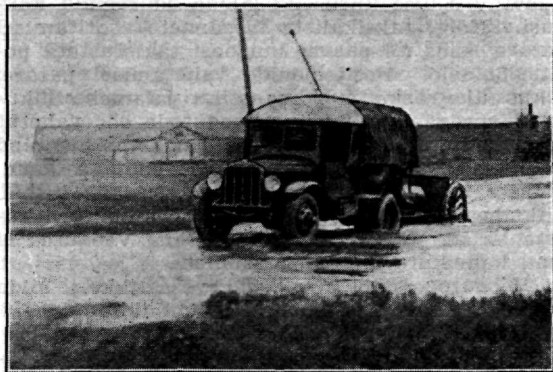

Kujund nr. 1.

Harilikkude 2-teljelistel 1½-tonniste veoautode katsetamisel selgus, et suurtüki vedamisel maastikul liikumisel neil peab olema n. n. Warfordin demultiplikaator, mis on asetatud veoauto käigukasti nii, et hariliku 4 edasikäigu ja 1 tagasikäigu asemel on võimalik saada 12 edasikäiku ja 3 tagasikäiku. Warfordin demultiplikaator maksab 100 dollarit (umbes 400 krooni). Praegusajal leiduvat ka teisetüübilisi demultiplikaatoreid, mis olevat sama head kui Warfordin omadki.

1931. a. juunikuul lõpul suurtükiväge valitsus ostis ühe hariliku 1½-tonnise „Ford” tüübilise veoauto, mis oli varustatud Warfordin demultiplikaatoriga ja Hipkinsi lülilikutega ja hakkas seda katsetama suurtükiväge veovahendina. Katsetel veoautole asetati kuni 1250 kg raskune koorem ja ta vedas enda järel erilisele õhukummidega ratastega alusele asetatud 75 mm kahurit, üldkaaluga umbes 1600 kg, üle raske murdmaastiku, s. o. üle pehme ja mudase maapinna, sügava liiva ja mürsulehtrite. Ka ületati kallakuid ja järsakuid. Seejuures auto esirattad ja suurtükialuse rattad olid sageli kuni rattarummuni pinnales. Teedel veoauto suutis enda järel vedada ka 155 mm kahurit (vt. kuj. nr. 2).

Samal ajal katsetati ka prantsuse sõjaväes praegusajal suurtükiväge veoabinõuna kasutata-

Kujund nr. 2.

vat „Citroen-Kegress” traktorit. Saavutuste võrdlemisel selgus veoauto paremus.

1931. a. suvel teostatud katsete järgi välja-suurtükiväe ülem otsustas vormeerida veoautodega veetav 4 suurtükiline patareid ja teostada sellega laiaulatuslikke ja põhjalikke katseid. Selleks septembri alul otsustati muretseda 11 veoautot ja 5 sõiduauto ühes vajaliku varustusega ja parandusabinõudega. Nende muretsmiseks määrati 12.000 dollarit (umbes 48.000 kr.). Hõlpsamaks käsitlemiseks otsustati kasutada ainult ühetüübilisi autosid ja nimelt „Ford” 1932. a. mudel.

29. aprillil 1932. a. patareidülem võttis vastu järgmised mootorsõidukid:

- viis 6-istmelist sõiduauto, mida kasutati luurel ja inimeste veoks, kes ei mahtunud veoautodele;
- viis 1½-tonnist, 2-teljelist, tagumiste ratasveega Warfordi demultiplikaatoriga veoautot; neist 1 kasutati telefoniautona ja 4 suurtükide veoks, kusjuures autole asetati suurtükimeeskond, ta varustus ja 50 mütsku;
- viis 1½-tonnist, 2-teljelist, tagumiste ratasveega veoautot; neist 1 kasutati suurtükide varustuse veoks, 1 — köögi-autona, 1 vee- ja toiduainete autona ja 2 varustuseautona;
- üks 2½-tonnise, 3-teljeline, kõigi ratasveega Warfordi demultiplikaatoriga veoauto, mida kasutati parandusautona ja mudasse kinni jäänud autode väljatõmbajana (hädaabiautona).

Teisetiübiliste veo- ja liikumisvahendite võrdlemiseks patareid juurde määrati veel:

- üks ¾-tonnise „Ford” veoauto;
- üks 1½-tonnise, 3-teljeline, 4 ratta veoga „Chevrolet” veoauto, ja
- üks 1½-tonnise, 3-teljeline, keskmiste ratasveega „Ford” veoauto.

Patareid oli varustatud 75 mm 1897. a. M1E3 kahuritega. Need on harilikud prantsuse kerged kahurid, millel on suurema liikumiskiiruse võimaldamiseks puurataste asemel harilikud terasest õhukummidega veoautorattad (vt. kujund nr. 3). Neid kahureid katsetati seepärast, et Ühendriikidel oleval neid suurel arvul (umbes 4800 kahurit) ja sõjapuhul tuleb neid tahes-tahtmata kasutada. Katsetel selgus, et kahurid olid liikuvuse mõttes täiesti rahulda-

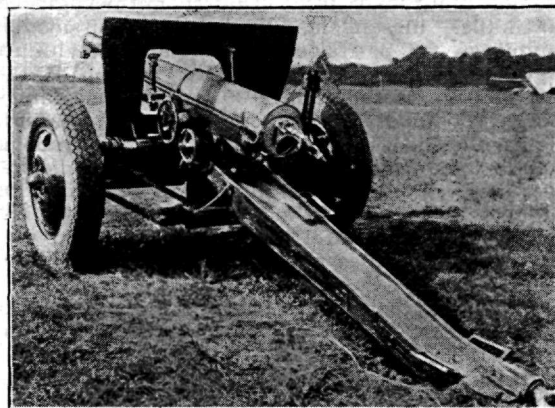
vad, kuid laskmisel olevat esinenud mõningaid vähemaid defekte.

Patareid inim- ja sõidukitekoosseis oli minimaalne. Administratiivselt patareid jagunes 3 ossa:

- juhatusosa: patarül, side- ja luuremeeskonnad, 3 sõiduauto ja 1 veoauto;
- tuleosa: tulepositsioonimeeskond, 1 sõiduauto, 4 veoautot suurtükide ja 1 veoauto varustuse ja laskemoona veoks;
- majandusosa: majandusmeeskond, 1 sõiduauto, 1 parandus- ja hädaabiauto ja 4 veoautot.

Pärast katsetamisele kuuluva varustuse vastuvõtmist asuti patareid väljaõpetamisele. Umbes kuu aja jooksul õpetati meeskonnale materjalosa käsitlemist ja hooldamist. Sellele järgnes kahekuine õppeperiood, kus teostati patareid kui lahinguüksuse rännakõppusi mitmesugustel teedel ja maastikul, sooritati luure ja positsioonileasumise harjutusi ning teostati laskeharjutusi.

Olles saanud teatava eeltreeningu, patareidga teostati katseid kuni 1. märtsini 1933. a. Katsetel jagunesid ruumiliselt ja ajalisel 2 ossa.

Kujund nr. 3.

Katsed Fort Braggi rajoonis.

Fort Braggi rajoonis teostatud katsete eesmärgiks oli selgitada veoauto-veoga patareid kõlvulikkust kerge väljasuurtükiväe taktikalise lahinguüksusena mitmesugustes maastiku ja ilmastiku tingimustes teotsemisel. Selleks teostati 8 mitmesuguse sisuga taktikalist harjutust, mis sisaldasid endas:

- päevaseid ja öiseid rännakuid nii headel kui ka halbadel teedel ja maastikul, kusjuures öösel liiguti tuledeta;
- luuret, positsioonile asumist ja positsioonide vahetamist;
- vaatlus- ja sidevõrgu loomist;
- laskeharjutusi.

Katsetel ei veetud täit laskemoona arvu, vaid enamiku laskemoona asemele veokitele olid asetatud raskused nii, et kõik vedasid lahingulokkorras ettenähtud raskusi.

Katsetel selgus kokkuvõttes järgmist:

- teedel patareid omab suure liikuvuse;
- kuival või liivasel maastikul patareid omab rahuldava liikuvuse; välja arvatud soised alad, patareid liikus raskusteta igasugusel maastikul;

- sideveoks patareis on vaja 2 veoautot;
- igal sõidukil peab olema 2 autojuhti;
- öisel rännakul, halbadel teedel ja maastikul ei saa tuledeta liikuda jalakäijast kiiremini, väga tähtis on, et seejuures iga sõiduki ees käiks valgesse mantlisse riieatut või kaetud lampi kandja mees; headel teedel võiks ka tuledeta liikuda kaunis suure kiirusega;
- sidepidamiseks eelosade ja patarei vahel tuleb kasutada kerget sõidukit — korviga mootorratast.

Suurenalustuslik rännak ja talvised katsed.

1932. a. lõpul patarei sooritas rännaku Fort Ethan Alleni rajooni, kus tänavu jaanuaris selgitati mootorsõidukite võimeid mitmesugustes talvise ilmastiku ja maastiku tingimustes teotsemisel. Seejuures patarei liikus 4 nädalaga 3450 km, sellest umbes 80 km väljaspool teid. Liiguti mitmesuguseid teid mööda, mis olid näiteks: sügavate aukude ja roobastega, kaetud jääga, lumeta või lumega, järskude tõusude ja langustega, vihmasajust või lumesulamisest libedaks muutunud jne. Täideti mitmesuguseid taktikalisi ülesandeid, kusjuures positsioonile asumiseks või positsioonide vahetamiseks liiguti sagehi üle mägise murdmaastiku, mis oli jäätanud ja libe, kaetud umbes 30 cm paksuse lumekihiga või lumeta jne. Seejuures läbiti ojakesi, liiguti üle noorte puude ja võsastiku, mööda kitsaid looklevaid ja raskelt läbitavaid metsateid jne. Selleks, et selgitada talvise ilmastiku mõjusid sõidukitele ja nende katmise vajadust, peatustel ja seisakutel kõik sõidukid asusid väljas, õppustelt tulles nad jäeti sageli poriga kaetuis jne.

Pärast katsete lõppu patarei liikus rännakorras tagasi Fort Braggi, kuhu jõudis 7. veebruaril 1933. a.

Teise katsete perioodi tulemusena selgus järgmist:

Veoautoga veetav patarei omab rahuldava liikuvuse. Esimeseklassi teedel pikematel rännakutel ta keskmiseks kiiruseks, vajalikud peatused sisse arvatud, kõige väiksema põletisaine kuluga liikumisel on 23—32 km tunnis. Ühel 1400 km pikkusel rännakul tasasel teel oli keskmine kiirus 42 km tunnis, seejuures suurtükki vedanud veoauto tarvitas 100 km kohta 26 liitrit bensiini. Väga pehmetel ja liivastel teedel, kus puudus kindel aluspind, 2-teljelised veoautod liikusid raskustega ja neid tuli vahete-vahel abistada, eriti tõusude võtmisel. Lülikutega varustatud 3-teljeline veoauto liikus hästi ka liivas ja hoidis kõikjal oma veovõime alal. Märgadel savistel teedel lülikutega varustatud veoautod liikusid väiksemate kiirustega täiesti rahuldavalt. Halbadel teedel patarei liikus keskmise kiirusega 8 km tunnis. Veoauto märke ronimise võime oli võrdlemisi suur; patarei läbis ka 18 km pikkuse mägestikutee, kus harilikud mootorsõidukid lakkasid liikumast.

Maastikul patarei liikumisvõime oli üllatavalt suur. Harilikul kuival ja suuremate tõusudeta maastikul patarei liikus keskmise kiirusega 8 km tunnis. Üsna tasasel, liikumist takistavate puudeta ja kivideta maastikul, nagu karja- ja heinamaadel, patarei liikus lülikutel lühikesi kaugusi kiirusega 20—25 km. Rattakummide ja lülukute vigastuste vältimiseks pole

soovitav sellise kiirusega läbida suuremaid kaugusi. Kõigi taktikaliste ülesannete sooritamisel patarei asus nii päeval kui öösi takistusteta positsioonidele. Positsioonide vahetamisel patarei liikus üle raske murdmaastiku jalamehe liikumiskiirusega, kes teostas veoautode ees vahetut luuret. Patarei liikumist takistas soine maapind ja mudaste kallaste ja pehme põhjaga ojad. Selliste ojade ületamiseks tuli teha pioneritööd. Liikudes lülikutel patarei sõitis vähima raskusega ka üle värskest küntud põllu. Veoautod ei oma kaevikute ületamise võimet.

Veoautoga läbiti selliseid võsastikke, mida hobuveoga patarei kunagi ei läbi ilma pioneritöödeta.

Selleks, et ära hoida liikumistakistusi ja sõidukite vigastusi mitmesuguste takistuste ja kraavide ületamisel, soiste kohtadele sattumisi jne., öisel maastikul tuledeta liikumisel tuli olla äärmiselt ettevaatlik. Siiski, kasutades valgeid mantleid või kaetud lampe kandvaid jalamehi, kes teejuhtidena sõidukite ees käisid ja viletsatel teedel olevad halvad kohad ära märkisid, patarei sooritas kõik oma öised liikumised täiesti rahuldavalt.

Talvistes ilmastiku ja maastiku tingimustes patarei liikus kõigiti rahuldavalt. Mootorite juures kasutati edukalt moodsaid külmamisevastaseid lahuseid. Eriolist hoolt tuli pühendada gaasitorustikku vee kogumise ja jäätumise ärahoidmisele. Muda ja jää kogumine ratastele, piduritele jne., mida katsete otstarbeks meeeldi lasti tekkida, ei seganud mehhanismide harilikku tegevust.

Pärast katsete lõppu patarei sõitis m. a. märtsikuul Fort Sill'i, kus varustus anti üle 1. väljasuurtükiväerügemendi A patareile teenistusliikudeks katseteks väljasuurtükiväe koolile. Möödunud suvel teostatud pikemaajalistel õppustel selgus, et tervikuna võetuna patarei tarvitab sama palju bensiini ja õli kui traktoritega veetav patarei.

Ameeriklaste järeldused ja otsused.

Ameerika Ühendriikide suurtükiväe valitsus tegi katsete tulemustest järgmised järeldused ja otsused:

1. Kergete veoautodega veetav patarei demonstreeris täiesti rahuldavalt liikuvust. Edukaks teotsemiseks selline patarei peab omama kõrge väljaõppe, hästi distsiplineeritud meeskonna ja hea otsustusvõimega, hoolsat järelevalvet teostavaid ja suure innuga töötavaid juhte.

2. Katsetatud varustus osutus äärmiselt efektiivseks ja ustavaks. Ta on lihtis, vaba mehaanilistest nõrkustest ja kasutamisel väga ökonoomne.

3. Veoautodega veetava kergepatarei rahu-aegses koosseisus peaks olema 4 ohvitseri ja 100 allohvitseri ja sõdurit. Patareis peaks olema 6 sõiduauto ja 10—11 veoautot.

4. Patarei saavutised näitavad, et ta on mõjukas kergesuurtükiväena. Mobilisatsiooni kavades ettenähtud traktoritega veetavad ja autodel asetsevad ülemjuhataste varu suurtükiväe 75 mm kahuri üksused tulevad asetada veoauto-veole. Havaii diviisi kergesuurtükiväe rügement tuleb asetada veoauto-veole.

Ühtlasi soovitatakse ka ülejäänud ülemjuhataste varu kergesuurtükiväe osade veovahendid

asendada veoautodega ja ka teine Havaii kergesuurtükiväerügement asetada veoauto-veole.

5. Selleks, et saada baasi diviisi koosseisu kuuluva kergesuurtükiväe hobuveo mootorveoga asendamise küsimuse lõplikuks otsustamiseks, teostatakse uus laiaulatuslik katse, kus kõrvuti teotsevad üks veoauto-veoga ja üks hobuveoga suurtükiväegrupp, nii et neid oleks võimalik üksteisega otseselt võrrelda. Katset otsustati teostada vähemalt 1 aasta vältel, kusjuures neilt gruppideelt nõutakse igasugustes olukordades teotsemisel maksimaalset aktiivsust ja liikuvust.

Katsetamisele kuuluvas motoritseeritud grupi 2 patareis kasutatakse suurtükke ja hariliku varustuse veoks 1½-tonniseid 2-teljelisi tagumiste rataste veoga veoautosid, mille tagumistel ratastel on paariskummid. Raskemate varustis-esemete veoks ja teiste autode abistamiseks nende hätta jäämisel, kummagisse patareisse määrati üks 2½-tonnise 3-teljeline 4 ratta veoga veoauto, mille tagumistel ratastel on paariskummid. Kolmandas patareis kasutatakse suurtük-kide veoks 3-teljelisi 4 ratta veoga veoautosid, kuna varustuse veoks — samasuguseid 1½-tonniseid veoautosid kui teistes patareideski. Sellega selgitatakse missuguse veoautoga on kõige otstarbekam vedada suurtükke. Viimastel andmetel tahetavat ühes patareis suurtükke veoks katsetada ka 3-teljelist 2 ratta veoga veoautot.

Katsetel veoautosid kasutav 6. suurtükiväerügemendi 1. grupp sai mootorsõidukid 23. juulil m. a., kuna viimitsletud 75 mm 1897. a. M1E7 ja M1E12 kahurid pidid kohale jõudma augustikuu algul. Katsed pidid algama tänava sügisel.

Patareiga teostatud katsed jälgis suure huviga ka Ühendriikide miilitsabüroo ülem. Veebruarikuul ta korraldas rahvusliku kaardiväe (National Guard — midagi meie kaitseliidu taolist) kergesuurtükiväe juhtidele patarei tegevuse kahepäevase demonstratsiooni, mida jälgisid 11

suurtükiväebrigaadi ülemat ja 33 suurtükiväerügemendi ülemat. Väljudes majanduslikest ja rahuaegse väljaõppe nõudeist, miilitsabüroo ülem otsustas pooltes rahvusliku kaardiväe kerge kahuri rügementides hobu- ja traktoriveo asendada veoautoveoga, kusjuures see pidi teostuma juba möödunud suvel. 1. augustiks osa rügementides see reorganiseerimine oli juba teostatud, kuna ülejäänud rügementides see oli teostamisel.

Ameerika Ühendriikides teostatakse kaasajal ka teiste suurtükide veoautodega vedamise katsed, kuigi vähemulatuslikke kui eeltoodud katsed. Näiteks katsetatakse praegu 105 mm haubitsa veovahendina 3-teljelist 4 ratta veoga kergeveoautot. 15. aprillil s. a. lõppes neljakuine katse, kus 155 mm kahuri veovahendina kasutati 10-tonnist 3-teljelist 6 ratta veoga „Sterling” veoautot. Katsetel saavutatud häid tagajärgi ja sõidetud isegi kiirusega 32—40 km/tunnis. „White” 8-tonnist ja „Mack” 8-tonnist veoautot katsetati 155 mm kahuri, 200 ja 240 mm haubitsate veoks jne.

Kokku võttes näeme, et Ameerika Ühendriikides teostatakse väga laiaulatuslikke ja üksikasjalikke katsed väljasuurtükiväe motoriseerimise alal. Katsetatud patarei liikus veoautode abil üle 13.000 km, kusjuures saavutati niivõrd häid tagajärgi, et ameeriklased asendavad kogu oma ülemjuhatusse varu kergesuurtükiväeosades ja pooltes rahvusliku kaardiväe kergekahuri rügementides hobuveo veoautoveoga. Kasutades selliseid uuendusi, tõstetakse suurel määral suurtükiväe liikuvust, mis omakord mõjutab suurtükiväe lahingulist kasutamist ja ka tulevikusõja üldist lahingutegevust.

Katsed jätkuvad. Jääme huviga ootama nende katsete tulemusi, millest selgub, kas mootorsõidukid suudavad diviisi kergesuurtükiväest hõbused välja tõrjuda. — m.

Meie 24. veebruar välismaal.

Meie riigi aastapäeva pühitsemine leidis käesoleval aastal õige rohkete tähelepanu ka välismaal. Meile sõbraliselt suhtuvate riikide pealinnas korraldati pidulikke aktusi ja koosviibimisi, kuna ajakirjandus tõi ära rohkesti kirjutusi meie riigi elu ja olu kohta, eriti neis riikides, kuhu sõitsid selleks päevaks meie delegatsioonid (Läti, Leedu ja Poola).

Meie liiduriigi pealinnas olid kõik majad ehitatud Eesti ja Läti lippudega. Kõigis koolides peeti pidulikke aktusi. Esimesed kaks õppetundi koolides olid pühendatud loengutele, milles käsitleti Eesti Vabadussõda ning Eesti kultuurilist ja majanduslikku seisukorda.

Kell 1045 Eesti delegatsioon professor Piibu juhatusel võeti lossis vastu Läti riigi-

presidendi Kviesise poolt. Kell 1330 oli delegatsioonile eine Riia linna poolt.

Pidustuste haripunktiks oli õhtune aktus Mustapeade majas, millest võtsid osa president Kviesis, saeimi esimees dr. P. Kaininsch, peaminister Blodnieks, kaitseväge ülemjuhataja kindral Penikis, Leedu saadik, Soome saadik, Poola saadik, Saksa saadik ja Läti seltskonna silmapaistvamaid esindajaid. Aktuse avas Läti-Eesti ühingu esimees Alberings. Kõnedega esinesid prof. Piip ja Eesti saadik Menning. Laulsid pr. Rei ja proua Torokoff-Tiideberg.

Kogu Läti ajakirjandus õnnitleb Eestit tema iseseisvuse aastapäeva puhul.

Eesti iseseisvuse 16. aastapäeva pühitseti Helsingis Eesti Vabadussõja 15. aasta-

päeva tähe all. Pidustused algasid ööl vastu laupäeva, kui ühe Lõuna-Soome ühingu koor käis Eesti saatkonna maja ees laulmas.

Laupäeva hommikul kell 10 Eesti saadik Rebane pani pärja Eesti Vabadussõjas langenud Soome vabatahtlike kalmistule. Juures olid saatkonna sekretär Pallo ja endise Eesti abiandmise komitee liikmed. Kell 12 oli samas pärjapanek Pohjanpoegade delegatsiooni poolt ja kell 1530 akadeemilise Karjala seltsi esindaja mag. Hellase poolt.

Ohtupoolikul Eesti saadik ja pr. Rebane võtsid saatkonnas vastu Eesti koloonia. Sel puhul külalistel oli võimalus tutvuda saatkonna uute ruumidega.

Ohtul kell 20 oli ülikooli aulas pidulik aktus, mis oli korraldatud Soomluse Liidu poolt. Saal oli tulvil. Külaliste hulgas olid välisminister Hackzell, Eesti saadik Rebane, haridusminister Mantere, siseminister Puhaka, diplomaatliku korpuse esindajad, Helsingi ülikooli rektor ja mitmed professorid, Helsingi linnaeapea, paljud teised silmapaistvad isikud ja Soome-Eesti hõimutegelased. Aktuse avas professor Heiskanen. Noor Soome pianist Mikkilä kandis ette Eesti ja Soome komponistide helitöid. Üliõpilane Laro deklameeris tema poolt seks puhuks loodud luuletuse „Vennasliit“. Peokõne pidas dr. Ruutu. Järgnesid lauluettekanded Eesti lauljannalt Marta Runge-Arderilt. Ettekannetel oli tormiline menu. Minister Puhaka andis üle Soome valitsuse õnnesoovid. Saadik Rebane tänas soome keeles Soome rahvast ja valitsust auavalduste ja õnnitluste eest. Pärast Kansalis Kuoro koorilaulu aktus lõppes Eesti hümniiga. Eesti riigivanemale Konstantin Pätsile saadeti õnnesoovitegramm.

„Suomen Sotilas“ andis välja 60-leheküljelise Eestile pühendatud erinumbri, kus esineb palju pilte meie riigi tegelasist ja kaitseväe elust. Ajakirjas on toodud kaks eestikeelset kirjutust. Erinumbri kaanel on suur Eesti vapp loomulikes värves. Seda numbrit saadetakse Eesti armee jaoks 500 eksemplari. See näitab, kui suurt tähelepanu avaldab meie vennasrahvas Soome Eestile ja eriti tema kaitseväele. See on suuremaks tõenduseks selles, kui võrd soomlased hindavad ja ka tegelikult süvendavad head vahekorda kahe sugurahva vahel. Eesti rahval ja kaitseväl on eriline põhjus olla tänulik selle eeskju eest oma vennasrahvale, püüdes omalt poolt teha kõik selle mõtte süvendamiseks.

Varssavis aastapäeva puhul oli Eesti saatkonnas vastuvõtt. Ilmunud olid seimi ja senati esimehed, siseminister, tööstusminister, tööminister, välisministri abikaasa pr. Beck (välisminister ise pidi külmetuse pärast koju jääma), valitsuse bloki esimees Slavek, välisministri abi Szembek, minister Schaetzel, sõjainistri abi Fabrycy, kindralstaabi ülem Gonsiotovski, endine Poola Tallinna saadik Libicki, kõrgemaid sõjaväelasi ja Poola-Eesti ajakirjanduse sõprusliidu liikmeid.

Ohtul oli raekojas pidulik aktus minister Hubicki ja Eesti riigikogu esimehe Einbundi eesistumisel. Koos olid parlamendi mõlema koja esimehed, peaminister Janusz Jendrzewicz, minister Pieracki, minister Zarzycki, haridusminister Vaclav Jendrzewicz, minister Schaetzel, välisministri abi Szembek, Soome saadik, Läti saadik, hulk rahvasaadikuid ja senaatoreid, võimude esindajaid ja valitud publik. Kõnesid pidasid minister Hubicki, riigikogu esimees Einbund, Eesti saadik Pusta ja esimees Lednicki. Kõigis kõnedes tõsteti esile Poola-Eesti sõprust ja mõlema maa koostööd, mis põhjendab ühiseid saatusel ja ühistel tunnetel. Mängiti Eesti ja Poola hümne. Aktus lõppes Poola-Eesti ühingu komitee esimehe toimetaja Everti lõpusõnaga.

Aktuse muusikalises osas esinesid eesti lauljad pr. Aav-Loo ja Taras ning Varssavi ooperi artist pr. Zmigrod-Fedyczkowska.

Eesti iseseisvuse päeva puhul Poola ajakirjandus pühendab artikleid Eestile. „Polska Zbrojna“ toob kindral Rydz-Smigly sulest pika artikli kindral Laidoneri üle. „Kurjer Poranny“ toob artikli Eesti kaitseliidu üle. Artiklis öeldakse, et Eesti kaitseliidu koostöötamine Poola kütide liiduga on annud kõige paremaid tulemusi sõprussuhete tihendamiseks mõlema maa vahel.

„Dziss i jutro“ (L. Evertilt toimetatud ja väljaantud ajakiri) toob Eesti kohta artikli eestikeelse pealkirjaga „Elagu Eesti!“

*

Kaunases Leedu-Eesti ühing korraldas piduliku aktuse ohvitseride kasiinos. Saal oli tulvil. Koos oli Leedu seltskonna ja sõjaväe eliit. Aktuse avas ühingu esimees, endine linnaeapea Vileischis. Kõneleja avaldas lootust, et Balti riigid on valmis ühiselt kaitsma oma iseseisvust, ja toonitas tiheda vastastikuse koostöö tarvidust. Järgmisena kõneles välisminister dr. Zaunius, kes seletas, ajalugu näitavat, et Balti riikide huvid

on ühised, ja seepärast nemad peavad ühiseid huvisid ka ühiselt kaitsma.

Kõneleja toonitas, et kuigi igal Balti riigil on elulisi huvisid, mis on ühised mõlema naaberriigiga, on neil siiski ka tõsiseid erilisi probleeme. Minister seletas, et Leedu tahab kõige täpsemalt respektierida oma Balti naabrite erilisi probleeme ja kutsub seepärast ka oma naabreid Leedu pühi probleeme austama. Minister soovis Eestile õnne tema poliitiliste ja kultuuriliste püüete arendamiseks. Eesti esindajana aktusel viibis dir. härra Borkvell, kes esines

joontega mees — kirjutab leht — on kõige silmapaistvamaid Eesti patrioote. Tsaarivalitsuse ajal temal on tulnud kaua vangis istuda.

Olles kirjeldanud Pätsi elukäiku, leht lõpetab: „Riigivanem Päts on tuntud Ungari sõbra. Temale on Ungari riigihoidja poolt annetatud Ungari Teeneteordu suurrist, Ungari Punase Risti täht ja Corvini medal. Tema 60-da sünnipäeva puhul tema arvurikas austajate kogu Ungaris esitab temale oma südamlikumad õnnitlused.“

*

Eesti iseseisvuse 16. aastapäeva pühitsemine välismaal.

*Ülal vasakul: Pidulik aktus Prahas. — Ülal paremal: Pidulik aktus Kaunases.
All: Pidulik aktus Riias.*

aktusekõnega teemal — „Saksa okupatsioon Eestis“.

Stokholmis Rootsi-Eesti ühing pühitses eile õhtul Eesti iseseisvuse aastapäeva. Ühingu esimees direktor Bergquist kõneles Rootsi-Eesti kultuurilistest suhetest. Kõnega esines ka charge d'affaires Grant. Rootsi välisminister Sandler tänas külaliste nimel.

*

Ungari ajakirjandus pühendas sooje sõnu Eesti riigivanemale Konstantin Pätsile tema 60. sünnipäeva puhul. „Pester Lloyd“ juhib tähelepanu imelikule kokkusaatumusele, et Eesti pühitses 24. veebruaril oma iseseisvuse 16. aastapäeva ja päeval enne seda oma riigivanema Konstantin Pätsi 60-dat sünnipäeva. See markantsete

Tshehhoslovakkias korraldas Välis-Eesti korp! „Väinla“ Brnos piduliku koosviibimise, millest peale oma liikmete rohkesti külalisi osa võttis. Rohkesti oli ilmunud akadeemilist noorsugu. Esitatud olid ungarlased, poolakad, tshehhid, slovakid, serblased j. t., Tshehhi-Poola ühing, ajakirjandus ja ülikoolid. Õhtu korraldati Eesti aukonsuli dr. V. Kyjovsky protektoraadi all, kellele sel puhul tänutäheks ta suurte teenete eest Eesti üliõpilaste vastu üle anti väärtuslik album Eesti maastikega.

Õhtu avas korp! „Väinla“ esimees cand. ing. F. Triefeldt tshehhikeelse kõnega, millele järgnesid pikemad kõned aukonsul dr. Kyjovskylt ja cand. mach. P. Vesilinnult. Peale hulga kirjalike tervituste toodi suusõnaliselt tervitusi Tshehhi-Poola ühingult,

ungari korp! Corvinialt, poola korp! Samogitialt, akadeem. seltsilt „Jugoslavijalt“ j. t.

Koosviibimist kaunistasid eestikeelsed soololaulud pr. Schubertilt ja üliõpilaslaulud koosviibivatelt akadeemilistelt noortelt.

Ühenduses vabariigi aastapäevaga korraldati 22. kuni 26. veebr. Brnos eesti näitus, millel oli välja pandud ülevaatlük kogu pilte, jooniseid, kaarte, kaubaproove, käsi-

töid jne. Väljapandud esemed olid hankinud korp! „Väinla“ liikmed oma algatusel, kusjuures neid lahkesti toetasid väljapanekute saatmisega mitmed kodumaa ettevõtte, nagu Riiklik põlevkivitööstus, Ed.Taska ateljee ja teised. Näitus äratas rohket tähelepanu ja täitis täiesti oma otstarvet — tutvustada Eestit Tshhehoslovakkias.

Baltimere blokaad a. a. 1854–1855. *)

R. Stokeby.

IV. Olud maal.

Sellal puudusid veel Venemaal mehaanilised liiklemis- ja sidevahendid. Oli valminud ainult Peterburi—Moskva raudtee, kuid telegraaf ja telefon puudusid üldse. Hobupost käis rahual ajal kolm korda nädalas Tallinna—Peterburi vahet mööda merelähedast Narva maanteed. Dessandi hädaohtu kartes juhiti nüüd post uut teed mööda läbi sisemaa Tallinna—Paide—Põltsamaa — Torma — Peterburi. Uued postikulud pandi mõisnike peale, hoolimata nende protestidest.⁶⁵⁾

1854. a. kevadel ehitati Soome lahe kallas-tele Peterburi—Tallinna ja Peterburi—Turu liinile mingi signaal- või optiline telegraaf.⁶⁶⁾ Alles 1855. a. mais valmis neil liinidel elektromagneetiline telegraaf.

*

Eestimaal oli üle 1000 km rannajoont täiesti kindlustamata. See seisukord tingis vaenlase suurema dessandi vältimiseks rohkearvulise sõjaväe maaletoomise. Juba aasta algul marssisid sisse 3 jalaväediviisi, 1 ratsabrigaad, Novgorodi ulaanid, dragunid kahurväega, kasakad ja sapöörid.⁶⁷⁾ Hiljem marssis neid üha juurde.

Suuremaid vägede koonduskohti oli Tallinn, mille ümber moodustatud 4 suurt laagrit, siis Rakvere, Narva ja Pärnu. Sisemaal asetsevad väeosad paigutati mõisadesse ja küladesse talupoegade juurde. Mõnede allikate järele pidi Soomes ja Baltimaail Krimmi sõja ajal asetsema ümber 200 tuhande sõjavägesid, s. o. ¼ kogu vene sõjavõime.⁶⁸⁾ Saared jäeti täitsa kaitseta. Sealt pidi isegi äraveetama kõik toidutagavarad, et vaenlasele mitte anda võimalusi hankida värsket varustust. Samuti Kuressaare ja Pärnu makuasutised kolisid Viljandisse, Haapsalust — Paidesse.⁶⁹⁾

Sadamates asetsevad kaubalaevad viidi kaugemale mööda jõgesid. Pärnus viidi nad Sindi vabriku silla taha sõjavägede kaitse alla,⁷⁰⁾ Paldiskis lasid venelased ise nad põhja. Üldse ranna linnad ja saared evakueerisid oma asutised ja toidu suuremad tagavarad sisemaale. Maale toodud vene hiigla sõjavõim tundusid elanikele enam kolimise ja paanika sünnitajaks, kui kaitseks. Ja rahvas tegi siit oma järeldused.

Peab mainima, et blokaadi aastad olid Eestimaale väga kuravad mitmesuguste sundkohustustega ja muude hädadega. Väeosade alalise liikumise tõttu olid küüdid igapäevased asjad. Kuna sõjaväe oma vooiolud olid äärmiselt viletsad, siis langesid need ülesanded talupoegade kanda. Pealegi oli kindralkuberner Berg hoolimata ja närviline administraator, kes oma alaliste ja asjatute vägede ümberpaigutamise kavadega teenis isegi sõjaministrilt „Eestimaa kargleva orava“ nime.⁷¹⁾ Mõnikord ta ajas sajad talupojad küüti, kuid võttis järgmisel päeval käsu tagasi. Küüt oli välja saadetud ja talupoegade sõit asjata.⁷²⁾

Olgu toodud selle aja vene bürokraatia hoolimatusest ja oskamatuses üks traagikoomiline näide. Üks ohvitser sõidab Peterburist Viiburisse. Teel sõidab mööda suurest voorist. „Lapsed, mida veate?“ „Veame Riiaast kahureid ja püssirohtu Suomenlinna.“ Kümme-kond kilomeetrit edasi tuleb vastu suur voor. „Lapsed, mida teie veate?“ „Veame Suomenlinnast kahureid ja püssirohtu Riiga.“⁷³⁾

Küüdi korras pidi talupoeg ehitama sildu, parvesid ja tegema koguni uusi teid. Nagu

⁶⁵⁾ Grünewaldt, 9. IV 54. a. ja Bkka. Nr. 18-I lt. 236.

⁶⁶⁾ See oli pisike putka, mille katusele ehitatud meremärgi-kujuline liikuvatest lauakestest värv. Lauakestest siirdusid tõmbenõõrid putkasse, kus asetsevad „telegrafistid“. Nii saadi leppesignaalide abil edasi anda „telegramme“ vaenlase laevade liikumise kohta. Järgmine selline putka asetsees esimese vaatluskaugusel jne. See süsteem rahuldab ainult päeval. Pimenedes pidi jääma oomajale ka „telegramm“. Inglased pidasid selliseid putkasid oma magusamateks märklaudadeks. — M. Borodkin. Voina, lk. 67, 55.

⁶⁷⁾ Grünewaldt, 14. III 54. a.

⁶⁸⁾ Istorija Rossii, III, lk. 41. — Ahvenamaa saartel Bomarzundi kindluse langemise järele 1854. a. on ajaloolase Pokrovski arvates Baltimaile ja Soome koondatud 200.000 tääki.

⁶⁹⁾ Bkka Nr. 18-I lt. 36, 108. Saaremaa evakueerimise puhul langes inglaste kätte 3 kalalaevastikku toidumoonaga.

⁷⁰⁾ Bkka Nr. 18-II lt. 75.

⁷¹⁾ M. Borodkin, Voina, lk. 248.

⁷²⁾ Grünewaldt, 15. IV 54. a.

⁷³⁾ M. Borodkin, Voina, lk. 291.

*) Vt. „Sõdur“ nr.nr. 43, 44 1933. a.

Narva—Tallinna suur tee tuli puhtsõjalistel põhjustel juhtida Tallinnast mööda, Jõeletmest juhiti tee Mardu—Lagedi—Kurna—Saku—Keila joonele, millega loodi side Paide, Haapsalu, Paldiski teedevõrguga. Üksi siin ehitati mitu silda ja parve ja Lagedi—Mardu kohal koguni 4,5 versta uut teed.⁷⁴⁾

Selliseid ehitusi oli maal mitmeid.

Sõdurite majutamine maal toimus peamiselt talupoegade kulul. 2—4 sõdurit pandi talu ja suuremalt osalt jäid nad talupoegade toita, sest komando ülemate apla omakasu ja viltsate liiklemisvahendite tõttu oli vene väe tootumus vilets. Ja mida pidi pakkuma mahtra-sõjajaegne eesti teoori — talupoeg sellistele kontvõõrastele, kui tema oma menüü oli rahvalaulu järele —

Kiisad kotis, puder karbis,
tükk oli turvast turja peal...

1854. a. sügisel pääsis sõjaväes valla epideemia — tüüfus, koolera. Ka see laastas maad omamoodi. Kuberner kartis päris tõsiselt, ka talupojad suudavad toime tulla oma põlluga.⁷⁵⁾

Sõjavägede maal viibimisest on Eestisse jäänud peale kurva mälestuse niinimetatud „Venehooned“ ehk „Venemajad“, mis ehitati ohvitseridele, komandode asukohtades külades.

⁷⁴⁾ Bkka. Nr. 18-I. E. tsiviilkub. kiri 7. IV 54. a. nr. 2365 kindralkubernerile.

⁷⁵⁾ Grünwaldt, lk. 140 j.j.

(Järgneb.)

Vahekohtu tegevus

lahingupildi kujundamisel ja tule mõju arvestamisel. *)

Prantsuse vaateid vahekohtu tegevusele lahingupildi kujundamisel.

Nimetatud vaated on juba käsitlust leidnud 1930. a. „Sõduri“ veergudel (lhk. 141), eriti selles osas, mis puutub tulede äramärkimisse ja lahingupildi tõetruu kujundamisse. Seda küsimust siin korrata oleks liigne. Jatkub vahest sellest, kui mainida, et prantsuse „Instruction sur l'arbitrage“ 1929. a. mainib vahekohtu kohustustena:

- tule mõju äramärkimist ja
- purustustega, gaasitamistega ning segaduste tekitamistega tagalas kujundada tõetruud lahinguvälja.

Seega prantsuse nõuded vahekohtule käesoleva teema seisukohalt ei erine milleski saksa ja vene nõudeist. Peaasjaks vahekohtu tegevusel jääb tõetruu lahingupildi kujundamine ja selle varal väeüksuste õpetamine iseseisvaks mõtlemiseks ning teotsemiseks.

*

Kokku võttes toodud välisliteratuuri vaateid, võime neist välja tuua järgmist olulisemat:

- vahekohtu ülesandeks on noorema juhtkonna ja reavõitleja lahinguline õpetamine ja kasvatamine,
- vahekohtu peab omama lahingulisi kogemusi ja erilise ettevalmistuse,
- vahekohtu peab oma ülesannet teostama veenvalt, õpetades mitte ainult sõnaga, vaid püüdes mõjutada tunneilma, kutsudes esile effekte,

*) Vt. „Sõdur“ nr. 7/8 ja 9 s. a.

— vahekohtuga teostatud õppused olgu ettevalmistuselt täiuslikud ja kujunegu tehnilise drilli vahel mõjuvaks lahingudemonstratsiooniks.

Vahekohtu tegevus meie oludes.

Meil maksivad „Juhtnõõrid vahekohtunikkudele manöövril“ näevad ette (§ 1 pkt. 1) „arvestada sõjariistade ja tule tegelikku mõju, äranäidates teotsevatete pooltele, missuguseid kaotusi oleks sünnitanud reaalne tuletegevus“. Seega ülesanne lahingupildi kujundamiseks ja teotsejate õpetamiseks.

Kuidas seda ülesannet täita, on lahendatud §§ 32—45. Kuid süvenedes nimetatud paragrahvides ja võrreldes nende sisu eespool toodud välisriikide sõjakirjanduse või ametlikkude juhendite vaadete selgub, et vahekohtu teotseb peamiselt sõnaliste otsuste tegemisega, milliste põhjendite sageli pole küllalt mõistetav juhtidele kui ka reavõitlejaile. Lähtudes seisukohast, et „Juhtnõõrid“ on määratud käsitlemiseks suurtel õppustel — manöövril — siis on vahest mõistetavad ülesseatud nõuded sel juhul, kui tahetakse vaid juhtide treeningut, kuna noorem juhtkond ja reavõitleja teotseb „drilli“ olukorras.

Tegelikus elus ongi seesugune puudulik lahingupildi kujundamine esile kutsunud arusaamatusi vahekohtunike tegevusis. Küsimus on vaid selles, kas on süüdi „Juhtnõõrid“ või avaldab ka mõju vahekohtunike puudulik ettevalmistus?

Iga suurema õppuse ees käib tõesti vahekohtunike ettevalmistus, kuid arvestades

seada, et suuremad õppused on väga harva, siis ei suuda seesugune piiratud ettevalmistus vahekohtunikke küllalt efektiivselt töösse rakendada. Teisalt nooremad vahekohtunikud, sageli rühmaülemad ilma sõjaliste kogemusteta ja ilma erilise ettevalmistuseta teotsemiseks vahekohtunikuna, ei suudagi pakkuda midagi muud, kui vaid sõnalisi otsuseid oma parema arusaamise järgi, millised sageli arusaamatud teotsejaile.

Lähtudes meie olukorrast, tekib küsimus, kas ei oleks võimalik midagi eespool kirjeldatud vahekohtu rakendamise moodustest kasutada ka meie oludes?

Vaatame seda küsimust elementidena.

1. Vahekohtunikude ettevalmistamise võimalusi tõetriku lahingupildi kujundamiseks peaks meil hõlpus olema, sest meie praegune juhtide koosseis, alates üksuse ülemast, enamikus omab lahingukogemusi. Kuidas peaks teostatama vahekohtunike ettevalmistus — see on omaette küsimus, mis siin kaalumisele ei kuulu.
2. Vahekohtunike rakendamine väikesemate õppuste — rühma, kompani ja võitlusgrupi tegevuse õpetamiseks meie praeguse kaadri arvu juures peaks hõlpsasti lahendatav olema. Kaadri põhjalik ettevalmistamine kavatsetud lahingudemonstratsiooni läbiviimiseks on mõeldav ametlikel töötundidel, ilma et seejuures kannataks igapäevane töö. Selleks jatkub igal juhul kaadrit nii kaadripataljonides kui ka kätteosades.
3. Lahinguvälja tõetriku kujundavad abinõud, nagu lippude (tunnusmärkide) arvu suurendamine, paupommikeste kasutamine, kaotuste andmine jne., on mõeldavad ja teostatavad. Võib kerkida küsimus, kas see ei tee õppusi kallimaks. Vaevalt küll, sest praeguse õppemeetodi juures kasutame mitte vähe paupommikemoona ja sageli on selle efekt meeskonna ja juhtkonna lahinguliseks õpetamiseks võrdlemisi väike. Võiks kaaluda meetodit, et drilliga ja seletustega maastikul arutletakse mõnesugune taktikaline mõte põhjalikult läbi ja alles siis luuakse selle mõtte igakülgseks selgitamiseks loomutruu lahingupilt samal maastikul affektide esilekutsutamiseks meeskonnas.

Paupommikeste kasutamine on meile seni hoopis võõras olnud, kuid kasutamisele võtmine ei tohiks sünnitada mingeid raskusi. Omame küllaldaselt mitmesugust vana lõhkeainet, mille kasutamine muuks otstarbeks küsitav.

Mis puutub kaotuste praktiseerimisse kindla eesmärgiga, et anda pilti lahingu kujunemisest, elavjõu ja materjalse koosseisu muutumisest ning juhtimise ja osade täiendamise raskusest — siis see mõte peaks minu arusaamisel küll eluõiguslik olema. Arvestades veel seda, et tegelikult olukorras, alates sõja esimestest päevadest, peavad nooremad juhid suutelised olema täienduste sissetoomiseks lahingusse ja nende töösse rakendamiseks — siis tuleks kahtlemata praktiseerida kaotusi, millised hiljem on kasutatavad täiendustena.

Lõppeks võib kerkida küsimus, kas käesolevas kirjutises ei hinnata liiga madalalt meie noorema kaadri võimeid? Autor on veendunud, et meie kaadri teadmised seisavad väga kõrgel, kuid nende kasutamine, rakendamine — kogemuste puudusel lonkab. Viimastel aastatel jälgitud õppustest mõned konkreetset näited:

1. Rühm asetseb kaitsele. Rühmaülem parempoolse kk juures. Vasakpoolne kk on rikki läinud. Selle sihtur võtab kk selga ja sammub põiki üle lahinguvälja parempoolse kk juurde parandusabinõusid nõutama, millised ta ise koju unustanud. Rühma- ja jaoulem laseb kõike seda arenda eespoolkirjeldatud kujul. Ei taha kuidagi uskuda, et rühmaülem siin oleks toimunud mitteteadlikult, vaid olles kiindunud pealetungivasse vaenlasesse, milline toetatud 3 rk — rühmaülem lihtsalt ei pannud tähele, mis ta rühmas sündis. Kas siin ei oleks olnud paras koht vahekohtuniku teotsemiseks, et näidata kõige ilmekamalt, kuidas põiki üle lahinguvälja liiguvad mehed langevad vaenlase tule ohvriks?

2. Künkale asub kaitsele kk-jagu vaenlase tule all, mille juures rühmaülem. Jagu kohaneb kiiresti maastikule ja kk seatakse positsioonile. Kõik on kiindunud otse pealetungivasse vaenlasesse, mille tõttu vasakult haarav vaenlase jagu jääb hoopis tähelepanematuks. Umbes 5 m kaugusel seab üles vaenlase jagu oma kk, mida alles nüüd märkab rühmaülem.

Kas siin pole jälle tööd vahekohtunikule? Ei tohi lubada negatiivsete näidete kujunemist, milliste kasu suhtes medootika on skeptilisel arvamusel.

Võiks tuua sellelaadseid näiteid hulgaliselt, kuid ruumi puudusel tuleb neist loobuda. Ühtlasi on seesugused tegelikust elust võetud näited tõenduseks, et meie noorem juhtkond ja reavõitleja vajavad õppusi mõistusega teotsemiseks. Selleks tohiks õppused väiksemate üksustega ja hästi ettevalmistatud vahekohtuga pakuda häid võimalusi.

*

Sõjatehnika alalt.

Mitmesugused relvade märgid ja nende tähendused.

Relvaomanikest vist igaüks on pannud tähele, et relvadel, mida impoteeritakse mitmesugustest maadest, esinevad mitmesugused märgid. Viimased asetsevad peamiselt raudadel, kuid neid leidub ka relvade muudel osadel. Taban aga vist tõde väites, et vähesed relvaomanikud tunnevad nende märkide tähendust. Käesoleva artikli eesmärgiks on tutvustada laskesportlasi, jahimehi jne. relvadel leiduvate märkidega ja nende tähendusega. Kuna meil on tarvilusel peamiselt Belgia ja Saksamaa relvi, kui hinnalt võrdlemisi kättesaadavamaid, siis võtame esimesena vaatlusele ainult viimastel leiduvad märgid ja nende tähenduse.

Relvi tootvates ja neid ekspoteerivates riikides on asutatud riiklikud katsekojad, kus allutatakse vastupidavuskatsele iga relv enne müügie laskmist. See relvade katsele andmine on tehtud relvatehastele sunduslikuks riigi poolt. Ühed relval asetsevad märgid ongi selles katsekojas löödud ning on garantiiks, et relv on täiesti lahingkõlvuline.

Niisugune riiklik katsetamine kaitseb mitte ainult teatud relvatehase prestiiži välismaal, vaid on ka kasulik relva ostvale isikule, sest ta võib näiteks olla kindel, et laskmisel vintraua lõhke-mist harilikku laskemoonaga ette tulla ei saa. Enne kui asume vaatlema relvadel leiduvaid märke ja nende tähendust mainime, kuidas toimitakse mõnedes riiklikes katsekodades vastupidavuse katseid.

Belgia riiklikus katsekojas, mis asetseb Liège'is (endine Lüttich), tehakse esimene katse poolvalmis-raudadega, allutades need teatud veesurvele. Selle pressi moodustab treipingi-taoline masin, mille kahe kärni vahele nagu treimiseks asetatakse katsetatav raud. Nüüd juhitakse sisse veejuga teatud surve all raua ühest otsast. Kui nüüd raual leiduks mingi defekt, nagu väike pragu, augukene või muud selletaolist, purskab defekti kohalt välja peenike veejuga. Niisugune raud praagitakse otsekohe riiklikus katsekojas ja tehakse ta sealsamas kõlbmatuks, nii et seda relvarauana enam kasutada ei saa. Pärast esimest veeproovi, kui vintraud on kõlvuline, peab tehas selle esitama veel täiendavateks katsetaks, nüüd juba koostatud relvaraua. Eriti on seejuures tähtsad laskekatsed. Nii lastakse pistoleist laenguga, mis on 30% suurem tavalisest, ja jahipüsside raudadest kolmekordse musta püssirohu — laenguga, mis arendab umbes 1000 atmosfää-

Kokku võttes eeltoodut, tahaksin siin veel kord alla kriipsutada suurte sõjakogemustega riikide vaateid noorema juhtkonna ja reavõitleja lahingulisele kasvatusesele. Neid vaateid ja isiklikke mõtteid käsitledes „Sõduri“ veergudel, vahest õnnestub mõndagi huvitavat diskussiooni esile kutsuda, mis võib vaid kasuks olla lahingulise väljaõppe põhimõttele ja metoodikale.

J. M.

rilise rõhumise, s. o. umbes 1000 kg iga õõnepinna ruutsentimeetri kohta. Sel katsel ei ole raudad veel lõplikult välja töötatud. Pärast raudade lõplikku väljatöötamist allutatakse viimased veel kord katsele. Sel puhul on surve umbes 650 atmosfääri.

Saksa katsekojas toimitakse esialgu katse jahipüssi raudadega 17,4 g musta püssirohu laenguga ja 71 g haavlittega. See laeng annab umbes 1150 atmosfäärilise rõhumise. Järgnev katse aga toimitakse juba 11,6 g musta püssirohu laenguga 47,3 g haavlittega, mis arendab umbes 750 atmosfäärilise rõhumise.

Nüüd vaatleme märke. Belgia riiklik katsekoda lööb relvadele pärast esimest katset märgi, mis on koostatud monogrammi-taoliselt kahest tähest L. E. ning mis on algustähed prantsusekeelsetest sõnadest „Liège épreuve“ — (Liège katse) (joon. 1). Pärast teiskordset katset, mis jahipüssidel sünnib siis, kui paaris-raud on juba koostatud, korratakse sama märki veel kord. Kui aga lõplik katse on juba toimitud, lüüakse raudadele ovaalne sõõr, milles on kolm tähte E. L. G. (joon. 2). Alumised neist on algustähed ladinakeelsetest sõnadest „libertas gentis“ (rahva vabadus). Sõnad on pärit Lüttichi (praeguse nimega Liège) linna vapist. Koos selle märgiga lüüakse raudadele veel kolonni kujutav märk (joon. 3), mis nagu eelminegi, on võetud Liège'i vapist.

joon. 1

joon. 2

joon. 3

joon. 4

joon. 5

joon. 6

joon. 7

Joonisel 2 kujutatud märgi asemel lüüakse alates 11. juulist 1893. a. relvadele sama märk, kuid krooniga märgi kohal (joon. 4).

Joonisel 5 kujutatud märk tähendab, et katset on toimitud suitsuta püssirohuga, sest lövi all asetsevad tähed P. V. on prantsuskeelsete sõ-

nade „poudre vive” (ärgas ehk suitsuta püssirohi) algustähed. Kui aga katse on toimitud mõne eriliigilise rohuga, siis asetatakse selle märgi alla selle rohu erimärgid, millega katsetamine toimus. Nii tähendavad lövi all asetsevad tähed „Sch” — šultse rohtu „E. C.” — teist jne.

Raudadele lüüakse pärast lõplikku katset veel selle kaal kilogrammides ja äärmine laengusuurus, millega tohib lasta. Nii näiteks märk „P. 1 k 700” näitab, et raudad kaaluvad 1,7 kg.

Joonisel 6 kujutatud krooniga R lüüakse peale ainult vintraudadele.

Kui katsetel mõne raua juures selgub rike, mis on kõrvaldatav, siis lüüakse sellele peale prantsuskeelse sõna „Rectificatione” (parandus) algustäht R. Sel juhul tähe kohal ei esine krooni.

Kui relvad on allutatud katsetele juba koostatud kujul, siis lüüakse ka lukukodadele, joon. 3 kujutatud märk, kuid veidi väiksem kui raudadele. Raudadel asetsevad numbrid, näit.

18,5 jne., näitavad raua kaliibrit millimeetrites. Numbrid, mis on löödud hariliku murruna, näitavad „choke” kitsenemist; nimelt näitavad pealmised numbrid raua kaliibrit 22 sentimeetri kaugusel raua tagumisest lõikest, alumised aga — lähimöötu suudmes. Kui „choke” on olemas, lüüakse rauale veel märk „Choke”. Kui aga raud on valmistatud „choke” ühes vindiga, mis võimaldab laskmist nii haavlitega kui ka kuuliga, on raudadel märk „Ch. B. Rayé — s. o. „choke” — vindiga. Mitmesugused tähed, millel peal väikesed tärnid, näitavad kontrollööride nimesid. Padrunipesa kaliiber märgiti varem rombisis. Kaliibrimöödu all asetus täht „C” (calibre). Märk on kujutatud joonisel 7.

Peale ülalkirjeldatud märkide leidub raudadel veel terasesortide ja relvatehaste nimetuste tingimärke.

Järgnevalt vaatame märke ja nende tähendusi Saksa relvaldel. O. K.

Kaitseväe elu.

Ratsarügemendi veltv. A. Andresson'i 15-aastase teenistuse juubel

Veltp. A. Andresson.

20. veebruaril täitis ratsarügemendi veltv. Avdi Andresson'il 15 aastat vahetpidamata teenistust kaitseväes.

Kogu see 15 aastat on veltv. Andresson teeninud ratsaväes. Teenistusse astus ta 20. II 19. aastal ratsapolku. Nimetatud polgu koosseisu jäi veltv. Andresson kuni Vabadussõja lõpuni, polguga kõigist lahingutest osa võttes. Vabadussõja lõppedes 2. ratsapolgu likvideerimise puhul viidi veltv. Andresson üle ratsarügemendi (seekordsesse ratsapolku), kus määrati kuulipildurieskadroni veltveebliks. Nimetatud kohal on veltv. Andresson püsinud kuni tänapäevani.

Vabadussõjas ülesnäidatud vahvuse eest on temale annetatud tasuta maa normaaltalu suuruses ja Vabariigi X aastapäeva puhul hoolsuse ja truuduse eest hõbe taskukell.

Oma otseste ametikohuste täitmise kõrval on veltv. Andresson silmapaistvat osa etendanud rügemendi üleajateenijatekogu loomisel ja selle arendamisel.

Õnne ja jõudu juubilarile edaspidiseks teenistuseks ja tegevuseks.

Valimisi Pärnu garnisoni üleajateenijatekogus.

9. veebruaril s. a. ärareetud üleajateenijatekogu korralisel üldkoosolekul valiti juhatus ja revisjonikomisjon alljärgnevas koosseisus:

Juhatus: esimees — veltveebel Georg Laur

(9. üksik jalaväepataljon), abiesimees — veltveebel Karl Frosch (9. pat.), liikmed — veltveebel Johannes Pirson (6. pat.) ja veltveebel August Miller (9. pat.) ning juhatusel liikmete kandidaadid — kapral Villem Noodapera (Pärnu karingüli asutus) ja veltveebel Elmar Proosmann (9. pat.).

Revisjonikomisjon: Vanemallohvitserid — Mart Pikkur (6. pat.), Oskar Takso (6. pat.), Anton Pugal (9. pat.), August Jaakson (6. pat.) ja kapral Jaan Kondrat (6. pat.) ning kandidaadid — vanemallohvitser Aleksei Ausmann ja kapral Jaan Särg (mõlemad 9. pat.).

Majavanemaks valiti vanemallohvitser Nikolai Vanatoa (9. pat.). E—dt.

Seltsi „9. Jalaväe Polk“ korraline üldkoosolek.

Selts „9. Jalaväe Polk“ pidas 21. jaan. s. a. Pärnus korralise üldkoosoleku ja ühise koosviibimise, millistest võttis osa üle 200 veterani. Koosolek, millist juhatas kolonel V. Trossi, oli väga asjalik ja üksmeelne. Oldi rahul juhatusel senise tegevusega, kiideti heaks juhatuselt ja ajalookomisjonilt esitatud aruanded ja tegevuskavad ning anti väärtuslikke näpunäiteid edaspidiseks tööks. Järgmine üldkoosolek otsustati pidada 9. üksiku jalaväepataljoni XVI aasta-päeval.

1934. tegevusaastaks valiti juhatus ja revisjonikomisjon alljärgnevas koosseisus: a) juhatus: esimees — kolonel V. Trossi. abiesimees — kolonelleitnant M. Tuisk, sekretär — kolonelleitnant P. Kolts, abisekretär — veltveebel J. Tõnisson, laekuriiks — kapten M. Elendt, arhiivariiks-abilaekuriiks — kapten M. Meibaum, kandidaatideks — major K. Maasik ja kapten H. Lejur; b) revisjonikomisjon: esimees — kapten J. Mühlbach, liikmed — kapten A. Sander ja veltveebel J. Kask ning kandidaatideks — kv. ametnik C. Lüdigi, veltveebel H. Rehe ja van. kirjut. A. Annus. E—dt.

Ametlik osa.

Riigivanema käsukiri kaitsevägele

Nr. 3.

5. märtsil 1934. a.

§ 1.

Vabastan tegelikust kaitseväeteenistusest ohvitseride teenistuskäigu seadluse § 191 põhjal, arvates 5. märtsist s. a.:

1. auto-tanki rügemendi ülema kolonel Jaan Lutsari ja
2. 10. üksiku jalaväepataljoni ülema kolonelleitnant Eduard Rüteli.

§ 2.

Viin üle teenistuse huvides, arvates 5. märtsist s. a.:

1. 1. soomusringirügemendi ülema kolonel Karl Tallio — kaitsevägele staabi juurde kuulvasse juhtide reservi koloneli ametikohale;
2. 4. suurtükiväegrupi ülema kolonelleitnant Karl-Johannes Tulffi — kaitsevägele staabi juurde kuulvasse juhtide reservi kolonelleitnandi ametikohale ja
3. Harju kaitsevääringkonna ülema kolonelleitnant August-Voldemar Schwarzi — kaitsevägele staabi juurde kuulvasse juhtide reservi kolonelleitnandi ametikohale, vabastades nimetatud ohvitserid tähendatud kuupäevast nende senistelt ametikohtadelt.

§ 3.

Määrän teenistuse huvides, arvates 5. märtsist s. a.:

1. Kalevi üksiku jalaväepataljoni ülema kolonel Jakob Vende — autotankirügemendi ülemaks;
2. kaitsevägele staabi VI osakonna ülema kolonel August Traksmani — 1. soomusringirügemendi ülemaks;

3. Kaitseministri käskudetäitja ohvitseri kolonelleitnant Jaan Junkuri — 10. üksiku jalaväepataljoni ülemaks ja
4. major Hans Kurgi — 1. suurtükiväegrupist — 4. suurtükiväegrupi ülemaks, vabastades nimetatud ohvitserid tähendatud kuupäevast nende senistelt ametikohtadelt.

K. PÄTS,

Peaminister Riigivanema ülesannetes.

P. LILL

Kindralmajor,
Kaitseminister

ja kaitsevägele juhataja k. t.

Käsukiri kaitsevägele

Nr. 4386.

Tallinnas, 5. märtsil 1934. a.

§ 1.

Vabastan tegelikust kaitseväeteenistusest ohvitseride teenistuskäigu seadluse § 191 põhjal, arvates 5. märtsist s. a.:

1. major Johannes Ernitsa — kaitsevägele staabist ja
 2. sõjaaegse kv. ametniku Peeter Mõtsküla — üksikust lennuväedivisjonist nr.1.
- Alus: O.T.S. §§ 191 ja 193.

§ 2.

Viin üle teenistuse huvides, arvates 5. märtsist s. a.:

1. major Johann Mahlapuu — auto-tanki rügemendist ja
 2. major Artur Tenno — 3. suurtükiväegrupist — mõlemad — kaitsevägele staabi juurde kuulvasse juhtide reservi majori ametikohale.
- Alus: O.T.S. §§ 133 p. 1 ja 121 p. 2.

P. LILL

Kindralmajor,
Kaitseminister

ja kaitsevägele juhataja k. t.

Tagavaraväe-ohvitseride elust.

Jooni mereväe reserv-ohvitseride sektiooni tegevusest.

21. mail 1933. a. kogunesid 22 mereväe reservisti kokku Mereväe staabi ruumi, kus pandi alus sektioonile ja seati üles alljärgnevad tegevussuunad:

- 1) Tutvumine uuemate riigikaitse küsimustega, eriti rannakaitse alal;
- 2) praktiliste õppetööde korraldamine selleks, et tutvuneda nende toimingutega, milledega reserv-ohvitseril tuleb mobilisatsioonil korral kohe tegemist teha;
- 3) tutvumine kattekavas ettenähtud ülesannetega;
- 4) kursuste ja loengute korraldamine tänav-

taktikaga tutvumiseks, üksikmehe võitlusviise jne.;

- 5) kaubalaevastiku juhtkonna kaasatõmbamine riigikaitse töösse;
- 6) kaasa mõjuda, et riigikaitse huvide seisukohalt saaks esijoones riigi- ja omavalitsuse teenistuses juhtkond asendatud reserv-ohvitseridega. (K. a. jaanuarikuus ongi riigikogus vastav seadus vastu võetud).

Merejõudude juhataja oma kõnes toonitas, et ohvitserid oma erihariduse täiendamiseks ja sõjalise hariduse alal peaksid käima staabi poolt korraldatavail loenguil ning tihedama kontakti loomise otstarbel

ka ise esinema loengutega. Sektsiooni liikmetele on võimalik korraldada — isegi erialalisi õppusi, kui teada, kellele ja kui kontakti loomine on kergendatud. Tähtis on tahe ja vaimline side.

Eelpooltoodud tegevusekava ja soove arvesse võttes asus sektsiooni juhatus suurte lootustega tööle. On tõsiasi, et üldhariduslikku ja aktiivset tööd saab teha ainult siis, kui on olemas põld, kuhu head seemet külvatakse, ja et vilja kasvatamiseks oleks ka soodne õhkkond.

Peab tähendama, et mereväe reservohvitseride sektsioonil on kasutada omad, hästi sisustatud ruumid. Sektsiooni esimehe, hra dir. Aviku energilisel toetusel ja Tallinna Sadama malevkonna juhatuse lahkel vastutulekul on igal neljapäeval kella 19 peale kasutada tasuta nimetatud malevkonna ruumid, asukohaga V. Sadama t. 19. Ruumide kasutamine on leidnud õige hoogsat kasutamist; iganädalistel koosviibimistel on koos käinud ikka üle 30% liikmekonna arvust. Ruumide olemasolu on võimaldanud:

- luua kontakti tegevväe — reservistide ja kaubalaevastiku juhtkonna ja kaitseliidu vahel;
- pidada vaielusõhtuid poliitiliste päevaküsimuste üle;
- läbi arutada Vabadussõja tegelikke operatsioone, neid võrreldes uute võimalustega;
- korraldada kaitsevaelisi õppusi jne.

Möödunud suvel korraldati Merejõudude juhatuse kaasabil õppesõite merekindlustesse. Tulemuseks oli suur üllatus: ei osatud arvatagi, et meie pealinna kaitsevad nii võimsad relvad.

Laevastiku ülesehitamise töös reservistid on seltskonnas katsunud selgitada olukorda mis järgneks siis, kui meil poleks merel ühtki relva! Üldvaidlusõhtuna korraldati 5. 10. 33 ohvits. keskkogus loeng: „Miks peaksime oma kaitselaevastiku ehitama kodumaal ja kas see on teostatav?“

Talviseks tegevusekavaks olid juhatusel küll väga laiaulatuslikud kavad, kuid ei elame väga murrangulises ajajärgus, kus küsimused nihkuvad rohkem poliitilisse valdkonda — on näiliselt riigikaitse küsimused nagu päevakorrast ära nihkunud. Talvises kavas olid nähtud ette järgmised küsimused:

- laevade torpeterimine lennukitelt;
- allveelaevade tegutsemise taktika;
- allveelaevade avastamise viise;

- Baltimere ühendusteede lahtioleku väljavaateid sõjaoludes;
- Baltimere riikide merejõud ja nende võimalik liitumine koostöök.

On ju selge, et mõnede loengute pidamine oleks võimalik ainult tegevväe ohvitseridel, kellel kasutada algallikad ja igapäised perspektiivid.

Et sektsioonide elu ei ole veel seni küllalt aktiivseks muutunud — on süsteemi viga. On selge, et res.-ohvitser raisates oma aega riigikaitsealistes küsimustes, ootab, et riik ka temale selle eest millegagi tähelepanu pöörab. Millised need on — sellest järgmine kord. Kuid, et ühenduses on jõud — siis reserv-ohvitserid! Kõik esialgu sektsioonidesse!

Teated.

Mer. res.-ohv. sektsioon korraldab:

1) Neljap., 8. märtsil kell 1930 oma ruumides Vana Sadama 19, liikmetele ja külalistele loengu: „Allveelaevade ehitused.“ Refereerima on palutud van.-ltn. Pontak.

2) Neljap., 15. märtsil sealsamas: „Naaberriikide jalaväe tulirelvad.“ Refereerib R. Brückel.

Sektsiooni juhatus.

Teadmiseks Pärnumaa tagavaraväe-ohvitseridele.

Pärnu garnisoni ohvitseridekogu tagavaraväe-ohvitseride sektsiooni korralisest üldkoosolekust, milline peeti veebruarikuul ohvitseride kasiinos, võttis osa rohkearvuline tagavaraväe-ohvitseride pere. Võeti vastu möödunud aasta tegevuse ja kassa aruanded, kiideti heaks senine tegevus. Koosolekul valitses täielik üksmeel.

Uue tegevuseaasta kavas on ettenähtud referaatide ja loengute korraldamine, elavam osavõtt garnisonis peetavatest loengutest, organiseerimistöö jätkamine ja suurem tagavaraväe-ohvitseride koondamine sektsiooni.

Valimiste järele kujunes sektsiooni juhatus järgmiseks: esimees — reserv-kolonel-leitnant P. Kolts, abiesimees — dr. A. Norman, laekur — reserv-major J. Pulma ja sekretär — reserv-leitnant J. Ilves.

Liikmete kooskäimise päevadeks määrati iga kuu esimene laupäev, kell 20 ohvitseride kasiinos, Akadeemia tän. nr. 1.

E—dt.

Sõjakirjandust.

SOOME.

„SUOMEN SOTILASAIKAKAUSLEHTI“.

Nr. 7 — 1933.

„Kaheteistaastane Nõukogude-Karjala“ — kpt. O. Huhtala. Ülevaade N. Venele kuuluvast Karjalast, eriti praegu seal valitsevast majanduslikest oludest.

Nr. 8 — 1933.

„Erimeeskondade väljaõpe kompanis“ — leitn. Leo Vikman. Soome 1932. a. ilmunud JE I (JO I) esildab kompaniülemale uusi ülesandeid mitmesuguste erialaliste meeskondade väljaõpetamiseks kompanis. Väikeriikide sõjavägedes üksikute meeste — gruppide spetsialiseerumine eri-oskusaladel on vältimatu, kuna ainult sel teel on võimalik üksuste lahinguvõimet tõsta maksimaalse tasemeni. JO I-se järele on sõjaaegse koosseisuga laskurikompanis spetsialiste järgmiselt:

	% üldisest laskur. arvust
1) k. k. laskureid 8	} või 10 %
2) laskurite abisid 8	
3) p. k. laskureid 8	„ 5 %
4) püssigranaadi laskureid . 8	„ 5 %
5) lahingu-virgatsid . . . 1+12	„ 7,5%
6) vaatlejaid 1+3	„ 2 %
7) gaasikaitse mehi . . . 1+3	„ 2 %
8) jaaoülemate abisid 8	„ 5 %
9) eriküttisid 8	„ 5 %

Autor väidab, et esimeseks tähtsaks ülesandeks on vastavate eelduste ja omadustega meeste valik igale erialale. Esimeses 4-s punktis mainitud spetsialistid-laskurid kujuneksid välja juba noorte kursuse ajal. Siin võiks peatuma jääda nende meeste juures, kes eriti väljapaistvad oma külmaverelsuse poolest ning kes evivad erilise taibu relvade käsitsemisel ja kel terav silm ja süüsiliselt suur vastupidavus. Kuna valitsemas üldine põhimõte, et automaatrelvadega ümberkäimises peab oskust üles näitama eranditult kogu kompani meeskond, siis teoreetilisi tunde laskur-spetsialistidele eraldi ei olevat vaja määrata. Oma erilise ande tõttu nad süvenevat ka tavaliste tundide määra juures teistega võrreldes ainesse põhjalikumalt. Suurema vilumuse saavutamiseks olevat siiski vajalik korraldada neile erilisi õppe- ja lahingulaskeharjutusi.

Lisaks eeskirjale autor soovib veel erioskusega meeskonna väljaõpetamist käsigranaatidega teotsemises. Nimelt, kes oskaksid, käsigranaate laenguna tarvitades, sooritada purustustöid, hävitada tõkkeid ja tanke, samuti mineerida tõkkeid, jalg- ja suusateid, talude üksi jne.

Lahingu-virgatsite ja tähistajate valik sünnitavat iseäranis raskusi, kuna neilt eeskiri nõudvat suurt intelligentsi ja füüsilist vastupidavust, eriti mis puutub virgatsitesse. Selliste algomadustega mehi sattuvat jalaväkke vähe. Kuna kutseeelne noorsoo sõjaline ettevalmistus Soomes puudub, siis vähearenenud ja eeldrillita meeste väljaõpetamine lühikese teenistuseaja vältel nõutava võimeteneni olevat peaaegu läbi viimatu.

Jaooülemate abideks autor soovib valida isikuid, kes on olnud aktiivseteks tegelasteks noorsoo-liitudes ja ühingutes. Autor märgib, et kui on koos hulk noori, siis on tavaline nähe, et nende hulgast kerkivad esile teatavad isikud, kes oma ülesastumisega evivad kohe teiste usalduse. Selliseid isikuid teised noored juba vaistlikult tunnustavad endi juhtideks.

Küttide valik olevat kergem, kuna siia kuulks nooredmehed, kes on omandanud Soomes Laskuri-Liidu mõnesuguse klassimärgi. Õppuste korraldamise juures peatudes, autor leiab, et iga eriülesannetega meeskonna väljaõpetajaks peaks olema ohvitser. Kuna aga kompanis selleks ohvitseridest ei piisa, siis tuleks pataljoni või rügemendis korraldada vastavatel erialadel kursusi, kuhu kõikidest kompanitest aegajalt mehed kokku kutsutaks. Oma kutse vastu huvi äratamiseks, soovib autor selliste kursuste hästi lõpetajatele annetada eraldusmärgid.

„Tulekoondiste võimalustest ja organiseerimisest meil“ — kpt. J.-n. Autor leiab, et Soome ebatasane maastik pakub soodsaid võimalusi pealetungil tulekoondiste moodustamiseks üle peade laskmisega. Veel tõhusamate tagajärgede saavutamiseks olevat vajalik koondatud r. k-te rühmade iseseisev teotsemine.

Kui vaenlane on suutnud end kaitsel organiseerida, esinevat granaadiheitjad pealetungilahingus vastase tulepesade hävitamisel mõjuva relvana. Ebasoodsa maastiku tõttu jäävat suur-tükivägi sageli tahaplaanile.

Siiski jõuab autor lõpuks otsusele, et kui vastasel vähegi aega on olnud enda sissekaevamiseks ja tulede organiseerimiseks, siis praeguste pealetungi-relvade tuli osutub üpris nõrgaks. Kuulipildujad saavad pealetungil arendada peamiselt vaid otsetuld, kuna aga vastase automaat-relvade pesad on just kaitsstud sellest küljest. Granaadiheitjate tegevus on aeglane ja lisaks, vastase hästimoondatud tulepesade avastamine on võrdlemisi raske, kuna osa neist avavad pealetungija pihta tule tavaliselt alles viimasel momendil. Enne kui neid suudetakse kahjutuks teha, on nad oma töö juba teinud. Autori arvates olevat pealetungi-relvade küsimus tule mõjuvuse mõttes alles lõplikult lahendamata.

„Laadoga ilmastikuolud ja kaitse“ — leitn. R. v. Essen. Meteoroloogiliste nähete analüüsimine Laadoga järvel ja Ida-Soomes sõjalisest küljest vaadatuna.

Ad. K.

LÄTI.

„MILITARAIŠ APSKATS“ Nr. 11.

Käesolev M. A. number on ilmunud vabariigi 15. aastapäeva numbrina ja seepärast ka enamuse artiklitest on pühendatud vabariigi algpäevile ja vabadusevõitlusile. Üldises jaos vanemad kaitseväge juhid avaldavad oma mälestusi võitlusist Bermondi vägede vastu, sündmustest Vabadussõja ajal, kaitseväge arengust ja väljaõppest 15 aasta jooksul ja sõjakirjanduse tekkimisest ja arengust kuni praeguse seisukorrani.

Suurtükiväe alal: Kol. V. Senfelds „Meie suurtükiväe tekkimine ja esimesed võitlused.“ — Vidzemi, Kurzemi, Latgali ja Zemgali

suurtükiväe rügementide, Soomusrongide rügemendi ja Daugavgriva suurtükiväe tekkimine, areng ja tegevus Vabadussõjas. Kol.-ltn. Užans „Jalaväe suurtükivägi.“ — Prantsuse, poola ja vene arvamused jalaväe suurtükiväe kasutamise üle kallaletungi- ja kaitse lahingutes. Kol.-ltn. Birkenšteins „Suurtükiväe hargnemise üle.“ — Käsitleb srtv. hargnemise aluseid, eeloneerimist ja srtv. tegevust lahenemisel ning kontakti loomisel. Kv. ins. ltn. Kalniņš-Vindedzkan „Sihtimise kineetilised põhimõtted.“ — Käsitleb suurtüki seisangu parandamist peale lasku. Ltn. K.-V. mitmesuguste valemite abil arvestab välja jõud, mis mõjutavad suurtükki paugu ajal ja seisangu muudatuste suurused ruumis, peale lasu.

Hobune ja ratsastamine. Ltn. Karklinš „Ratsutamise väljaõpe.“ — Poola ratsaväe noorsõdurite ratsutamise õppekava.

Tehnika alal: — „Meie tehniline kaitseväge, selle tekkimine ja osavõtt vabadusvõitlustest.“ — Pioneri-, lennuväe-, auto-tanki- ja sideüksuste tekkimise ja lahingtegevuse lühikene ülevaade. Kv. ins. kol.-ltn. Zivtiņš „Lahinguvankrite soomused ja uuemad saavutused väekaliibriliste relvade tehnikas.“ — Gerlichi „Halger Ultra“ kuuli omadused ja soomuse läbistamise võimed inglise sõjakirjanduse andmete järgi. Kapt. Kandis „Tankid Maailmasõjas“ (järg). — Saksa tankide tekkimine ja lahingud. I.ltn. Mednis „Uuemad saavutused raadiotehnikas.“ — Muljed Berliini tänavuuaasta raadionäituselt. Kv. ins. kpt. Lasmanis „Sidetakтика“ (järg). — 3. peatükk. Saladuste hoidmine side-teenistuses. Sisus: Telefonikõnede pealtkuulamine ja kaitseabinõud selle vastu. Kaitsevahendid pealtkuulamise vastu. Raadioteadete pealtkuulamine ja kaitseabinõud selle vastu. Kaitsevahendid pealtkuulamise vastu. Kaitseabinõud optilises telegraafis. Kattesõnad, väljakutse signaalid ja šifr. Ltn. Karmazo „Mullatöö mehhaniseerimine.“ — Viimasel ajal sõjakirjanduses on ilmunud andmed kaevikute-sahkade ja eska-vaatorite kasutamise üle välikindlustuste ehituse juures. Oma artiklis ltn. K. annab mitu näidet ülalnimetatud masinate töö produktiivsusest.

Kroonika. Ametlik osa. Sõjakirjandus.

K. K.

Sport.

Võru-Petseri garnisonide suusatamisvõistlused.

14., 15. ja 16. veebruaril korraldas 7. jalaväerügement Võrus Võru-Petseri garnisonide suusatamisvõistlused. Võistlusala: 10 ja 30 km kaadriale („A“ ja „B“ klass) ning ajateenijatele („D“ klass). Peale selle pataljonivaheline orienteerumissuusatamine.

10 km. „A“ klass.

1. koht — n.a.o. Eduard Terna — aeg 46:27, 7/I. Auh. regulusikas. 2. koht — v.a.o. Alfred Massa — aeg 46:50, 7/II. Auh. koogilabidas. 3. koht — n.a.o. August Kirbits — aeg 47:35, 7/I. Auh. teelusikas. 4. koht — n.a.o. Artur Pilv — aeg 47:57, 7/III. Auh. keediselusikas.

10 km. „B“ klass.

1. koht — v.a.o. Robert Zernik — aeg 49:06, 7/II. Auh. suusataja kaju. 2. koht — v.a.o. Richard Paat — aeg 50:25 7/III. Auh. koogilabidas. 3. koht — v.a.o. Karl Silmann — aeg 50:27, 7/III. Auh. suhkruelusikas.

10 km. „D“ klass.

1. koht — rms. August Anton — aeg 49:57, 7/III. Auh. paberinuga. 2. koht — rms. Al-der Oru — aeg 50:13, 7/III. Auh. keediselusikas. 3. koht — kpr. Osvald Meema — aeg 50:29, 7/III. Auh. habemenuga.

30 km. „A“ klass.

1. koht — n.a.o. Eduard Terna — aeg 2:22:31, 7/I. Auh. hõbepokaal. 2. koht — v.a.o. Alfred Massa — aeg 2:24:49, 7/II. Auh. suusataja kaju. 3. koht — n.-ltn. Jaan Raudson — aeg 2:26:40, 7/II. Auh. kompotilusikas. 4. koht — n.a.o. Voldemar Vellak — aeg 2:26:49, 7/II. Auh. võinuga. 5. koht — n.a.o. August Kirbits — aeg 2:28:04, 7/I. Auh. keediselusikas. 6. koht — veltv. Eduard Zilmer — aeg 2:29:08, 7/III. Auh. paberinuga.

30 km. „B“ klass.

1. koht — v.a.o. Richard Paat — aeg 2:25:56, 7/III. Auh. hõbepeeker. 2. koht — n.a.o. Herbert Haug — aeg 2:28:54, 7/III. Auh. ragulusikas. 3. koht — v.a.o. Albert Oper — aeg 2:31:01, 7/III. Auh. võinuga. 4. koht — v.a.o. Oskar Parts — aeg 2:36:17, 7/III. Auh. teelusikas. 5. koht — v.a.o. Robert Zernik — aeg 2:37:01, 7/II. Auh. keediselusikas.

30 km. „D“ klass.

1. koht — rms. Al-der Oru — aeg 2:33:02, 7/III. Auh. kompotilusikas. 2. koht — kpr. Johannes Käppa — aeg 2:35:50, 7/II. Auh. keediselusikas. 3. koht — kpr. Osvald Meema — aeg 2:36:26, 7/III. Auh. habemenuga. 4. koht — rms. Leonhard Purgas — aeg 2:38:43, 7/III. Auh. suhkruelusikas.

Jagudevaheline orienteerumissuusatamine.

1. koht — 7/II pat. meeskond: aeg 32 min. 35 sek. Auhinnaks diplom ja igale sõitjale žetoon. (1. N.-leitn. Jaan Raudson, 2. veltv. Filipp Luiv, 3. v.a.o. Alfred Massa, 4. v.a.o. Robert Zernik, 5. v.a.o. Voldemar Vellak.).

2. koht — 7/I pat. meeskond: aeg 36 m. 11 s.

Iga pataljon võis välja panna 10 ja 30 km suusatamises 10 m. kaadrist ja 5 ajateenijat ning orienteerumissuutamises ühe viiemehelise meeskonna, mille koosseisus pidi vähemalt olema üks ohvitser.

Võistlustel omandasid pataljonid punkte:

7. jal.-rüg. III pat. — 586,5 punkti; 7. jal.-rüg. II pat. — 450,5 punkti; 7. jal.-rüg. I pat. — 334 punkti; 8. üks. jal.-pataljon — 117 punkti; 7. rüg. IV pataljon (komandod kokku) — 95 punkti.

7. jalaväerügemendi poolt rändauhind (suusatajakuju) parimale pataljonile suusatamises võitis 7. jal.-rüg. III pataljon, mida tuleb kaitsta 3 aastat järjest ehk 5 aastat vaheldumisi.

K. L.

PEREKONDLIKKE TEATEID.

Sünde:

3. suurtükiväegrupi üleajateenija v.a.o. Richard Türksonil ja tema abikaasal Rosalindal — poeg — Heino.

Piirivalves:

Valga rajooni kapral Mihkel Metsal ja tema abikaasal Paulinel — tütar — Vaike.

Laura rajooni valvur kapral Johannes Leemetil ja tema abikaasal Leontinel — poeg — Johannes.

Uus kultuurajakiri.

Eesti Vaimse Kultuuri Päevade puhul ilmus trükist esimene number Eesti Kultuuri Sõprade Toimetiste sarjast, milline sisaldab prof. P. Halliste kirjutise: „Klassiline haridus ja Eesti kultuuri arendamise probleeme.“

See sari on kavatsatud neljanumbriliseaastas, millest iga number oleks pühendatud tervele küsimusele meie kultuuripoliitiliste probleemide vallas. Numbrilise suurus on 16—24 lk., hind 35 senti, kogu aastakäik 1 kr. Tellida ajakirjana postkontoreist või Eesti Kirjanduse Seltsilt, Tartust.

Ilmunud esimene number ei taotle päevapoliitilisi küsimusi; ühenduses Eesti Vaimse Kultuuri Päevadega on ta omane esile tõstma kaugemate perspektiivide vajadust meie kultuuri alal. Ta lähtub kultuuri-mõiste analüüsist, kusjuures rõhutatakse, et sõna „kultuur“ selle täpsus, kultuuriteadlikkust eeldavas tähenduses on rakedatav vaid lääneeuroopa rahvaste suhtes, mitte aga ka idamaa kohta. Kirjutise teises osas, pärast Eesti kultuurilise asendi konstateerimist Lääne-Euroopa piirkonda kuuluvuse mõttes, käsitletakse euroopa kultuuriarengu ajaloolisi tegureid rahvusluse, kristluse ja antiiksuse näol ja leitakse, et Eesti kohta on tähtsaimaks olnud rahvuslus. Viimasele täienduseks aga kohustab Eesti ajalooline asend tiheda kultuurühenduse pidamisele Lääne-Euroopaga ja seega ka eesti kultuuri süvendamise ja läänestumise protsessile kindlama suuna andmise huvides, antiikajal loodud lääne-euroopa kultuuri alustega, s. o. kreeka-roma kultuuriga.

Tagavaraväe-ohvitserid!

Tellige ja lugege
„SÖDURIT“

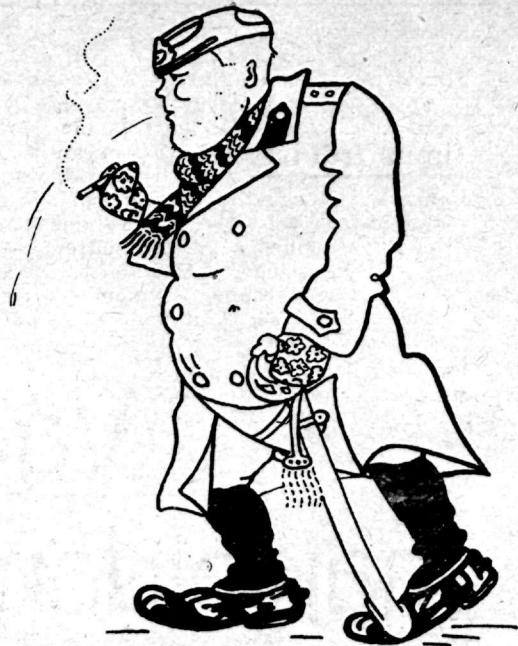
Ilmus trükist:

Leitnant S. Leets

Rahva Gaasikaitse

Hind 60 senti.

Müügil „Söduri“ talituses, Toomkooli 7, Tallinn.

Karikatuur (meie oludes . . .).

Bridz.

Bridžiülesanne nr. 21.

Tänane ülesanne nõuab meilt väikse slami väljamängimist. Proovime!

	♠ —			
	♥ Ä, 7, 6, 5			
	♦ 4, 3, 2			
	♣ 8, 6, 5, 4, 3, 2			
5, 4, 3, 2	♠	B Y Z A	♠ E, S, 10, 9, 8, 7, 6	
K, S, 10, 9, 8	♥		♥ —	
5	♦		♦ E, 7, 6	
K, E, S	♣		♣ 10, 9, 7	
	♠ Ä, K			
	♥ E, 4, 3, 2			
	♦ Ä, K, S, 10, 9, 8			
	♣ Ä			

A-B peavad mängima välja väikse slami ruutus. Y käib esimesena välja risti kuninga. Kuidas saavad A-B lepingu täita?

Ilmus trükist:

Väeosa majapidamise seadlus

Hind 1 kroon 50 senti.

Müügil „Sõduri“ toimetuses Tallinn, Toomkooli 7.